

Didaktické metody výuky přídavných jmen v 5. ročníku základní školy

Závěrečná práce

Studijní program:

Studijní obor:

Autor práce:

Vedoucí práce:

DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Rozšiřující studium učitelství pro 1. st. ZŠ

Mgr. Tereza Valkounová

Mgr. Věra Dubcová

Katedra primárního vzdělávání

Zadání závěrečné práce

Didaktické metody výuky přídavných jmen v 5. ročníku základní školy

Jméno a příjmení: **Mgr. Tereza Valkounová**
Osobní číslo: P19C00017
Studijní program: DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
Studijní obor: Rozšiřující studium učitelství pro 1. st. ZŠ
Zadávající katedra: Katedra primárního vzdělávání
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

- Studium odborné literatury k tématu: úvod do problematiky přídavných jmen
- Příprava materiálů: mluvnické významy přídavných jmen, rozsah učiva o přídavných jménech v 5. ročníku ZŠ
- Realizace: příklad modelové výuky, komparace učebnic v oblasti výuky přídavných jmen v 5. ročníku ZŠ, příklady pracovních listů a webových stránek k online procvičování
- Stanovení závěrů a doporučení pro praxi

Cíl: Tvorba a realizace uceleného didaktického materiálu k procvičování přídavných jmen v 5. ročníku ZŠ.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

BRABCOVÁ, R., 1996. Novinky z pravopisu a tvarosloví. Český Těšín: KAVA-PECH Dobřichovice. ISBN 80-85853-27-2
ČECHOVÁ M., STYBLÍK V., 1989. Didaktika češtiny. Praha: SPN. ISBN 80-04-22439-3
HAVRÁNEK, B., JEDLIČKA, A., 1980. Stručná mluvnice česká. Praha: SPN. ISBN 17-20-12/15
MELICHAR J., STYBLÍK V., 2000. Český jazyk –Přehled učiva základní školy. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-527-5
STYBLÍK,V., ČECHOVÁ M., HLAVSA Z., TEJNOR A., 1992. Přehledná mluvnice češtiny pro základní školy. Praha: Fortuna. ISBN 80-85296-36-8

Vedoucí práce:

Mgr. Věra Dubcová
Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce:

15. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

30. dubna 2022

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé závěrečné práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li závěrečné práce nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má závěrečná práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

21. dubna 2022

Mgr. Tereza Valkounová

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Věře Dubcové za cenné rady, věcné připomínky a velkou vstřícnost při konzultacích a vypracování závěrečné práce.

Anotace

Tato závěrečná práce řeší nové metody ve výuce přídavných jmen v 5. ročníku základní školy zejména v návaznosti na distanční výuku. Cílem práce bylo zhodnotit výuku přídavných jmen a zhodnotit vybrané učebnice, které se používají při výuce. Na základě doporučené literatury pro pedagogy jsem provedla komparaci didaktických metod a vybrala jsem takové, které usnadňují výuku.

V teoretické části práce jsou uvedeny základní předpoklady pro výuku adjektiv podle rámcového a školního vzdělávacího programu. V praktické části jsem uvedla komparaci učebnic pro výuku přídavných jmen a zhodnotila aktivizační metody výuky a další vybrané online zdroje. Výsledkem práce je návrh vlastních pracovních listů, které je možné využít jako doplňující zdroj při výuce. Vychází z mé pedagogické praxe při využití vybraných cvičení ve vlastní výuce a z analýzy učebnic a zdrojů, které jsem během zpracování práce hodnotila.

Klíčová slova

aktivizační metody, aplikace pro výuku přídavných jmen, přídavná jména, učebnice pro výuku, I. stupeň základní školy, 5. ročník základní školy

Annotation

This thesis deals with new methods of teaching Czech adjectives within the scope of the 5th grade of elementary school, especially in relation to distance learning. The aim of the thesis is comparative analyses of teaching methods and selected textbooks. Based on recommended reading for teachers, comparison of didactic methods was carried out and the ones that facilitate teaching were pointed out.

The theoretical part mentions basic preconditions for teaching of adjectives based on the framework programme and curricula for schools. The practical part then contains individual comparative analyses of specific textbooks for teaching of adjectives, and evaluation of activation teaching methods and other online resources. The outcome is a proposal of custom worksheets that can be used as additional teaching resources. They are based on my teaching experience with using selected exercises during classes, and analyses of textbooks and resources evaluated during my work on the thesis.

Key words:

activation methods, application for teaching of adjectives, adjectives, teaching textbooks, primary education, 5th grade of elementary school

Obsah

Seznam tabulek:

Seznam použitých zkratk a symbolů

Úvod.....	12
TEORETICKÁ ČÁST	13
1. Úvod do problematiky přídavných jmen	13
1.1 Mluvnické významy přídavných jmen	13
1.1.1 Rod, číslo a pád adjektiv	13
1.1.2 Stupňování přídavných jmen	13
1.2 Druhy adjektiv.....	13
1.2.1 Základní adjektivní deklinace	14
1.2.2 Adjektiva přivlastňovací	15
2. Specifika při výuce českého jazyka v 5. ročníku základní školy	16
2.1 Očekávané výstupy z hlediska výuky přídavných jmen	17
2.1.1 Tematický plán výuky pro 5. ročník ZŠ v předmětu Český jazyk a literatura	19
2.2 Cíl učiva o přídavných jménech.....	20
PRAKTICKÁ ČÁST.....	22
3. Příklad modelové výuky	22
3.1 Druhy přídavných jmen.....	22
3.1.1 Přídavná jména tvrdá	22
3.1.2 Skloňování přídavných jmen.....	23
3.1.3 Přídavná jména měkká	23
3.1.4 Poznámky k přídavným jménům.....	24
4.1 Komparace jednotlivých učebnic.....	25
4.1.1 Učebnice nakladatelství Nová škola.....	26
4.1.2 Učebnice nakladatelství Fraus.....	27
4.1.3 Učebnice nakladatelství Alter.....	28
4.1.4 Učebnice nakladatelství Prodos.....	29
4.1.5 Učebnice nakladatelství Didaktis	30
5.1 Celkové hodnocení učebnic.....	31
5.1.1 Učebnice nakladatelství Nová škola.....	31
5.1.2 Učebnice nakladatelství Fraus.....	31
5.1.3 Učebnice nakladatelství ALTER.....	32

5.1.4 Učebnice nakladatelství Prodos.....	32
5.1.5 Učebnice nakladatelství Didaktis	32
6. Didaktické metody výuky přídavných jmen v 5. ročníku ZŠ	33
7. Pracovní listy, cvičení a hry, metodické pracovní listy	37
Závěr a doporučení pro praxi	49
Seznam použitých bibliografických zdrojů.....	50
Seznam použitých webových zdrojů.....	51
Seznam příloh:	53

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Deklinace pro tvrdý typ (singulár)

Tabulka 2: Deklinace pro tvrdý typ (plurál)

Tabulka 3: Deklinace pro měkký typ (singulár)

Tabulka 4: Deklinace pro měkký typ (plurál)

Tabulka 5: Přehled deklinace přivlastňovacích adjektiv (singulár)

Tabulka 6: Přehled deklinace přivlastňovacích adjektiv (plurál)

Tabulka 7: Očekávané výstupy ŠVP pro předmět Český jazyk a literatura v 5. ročníku ZŠ

Tabulka 8: Tematický plán pro školní rok 2020/2021 ve třídě 5. ZŠ Prodloužená, Pardubice–Polabiny 2
v předmětu český jazyk a literatura v 5. ročníku ZŠ

Tabulka 9: Schvalovací doložky jednotlivých učebnic Českého jazyka a literatury pro 5. ročník ZŠ

Tabulka 10: Základní údaje k metodickému listu č. 1

Tabulka 11: Harmonogram výuky

Tabulka 12: Základní údaje k metodickému listu č. 2

Tabulka 13: Harmonogram výuky

Seznam použitých zkratk a symbolů

aj.	a jiné
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
idem	tentýž
et al.	a jiní
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
např.	například
RVP	Rámcově vzdělávacích program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání
s.	strana
ŠVP	Školní vzdělávací program
tzv.	takzvaný
ZŠ	základní škola

Úvod

Nedílnou součástí českého jazyka je znalost přídavných jmen. Toto učivo je pro žáky náročné a vyžaduje dlouhodobé opakování ve výuce. Tato závěrečná práce je zaměřena na výuku přídavných jmen v 5. ročníku na základních školách. Důvodem výběru tématu byla skutečnost, že toto učivo patří mezi obtížné a je nezbytné ho procvičovat i na II. stupni základní školy.

Pokud chceme žáky zaujmout, je nezbytné využívat moderní prvky výuky. Aktuální generace žáků má ráda interaktivní materiály, kde mohou zúročit své praktické dovednosti s hraním počítačových her, svůj postřeh a rychlost.

Nutnost modernizace výukových postupů během výuky vygradovala v období pandemie Covid 19, neboť se celá výuka přesunula do virtuálního prostředí, kde nebylo možné jednoduše využívat tradiční metody výuky.

Cílem mé závěrečné práce bylo zhodnotit výuku přídavných jmen a zhodnotit vybrané učebnice, které se používají při výuce. Dílčím cílem bylo aplikovat vybraná cvičení ve vlastní výuce a na základě pozorování navrhnout pracovní listy, které budou splňovat požadavky na moderní výuku.

Pro naplnění cílů jsem nejprve vyhledala učebnice, které se v současné době využívají při výuce přídavných jmen, dále jsem vyhledala online zdroje, které mohou být dále využity při výuce (i při distanční výuce). Vybraná cvičení jsem aplikovala ve své pedagogické praxi a na základě pozorování chování žáků ve výuce a vyhodnocení jejich úspěšnosti při vyučovacím procesu jsem vybrala cvičení, které nejlépe odpovídají moderním prvkům. Tyto pracovní listy je možné využít pro výuku prezenční i v distanční formě.

Ověření možnosti aplikace těchto metod jsem praktikovala v prostředí distanční výuky, kdy se jednalo zejména o aktivizační metody skupinové práce a metody práce ve dvojicích, a to za pomoci zmapovaných internetových serverů v návaznosti na moderní pojetí výuky v této oblasti. Úspěšně jsem tedy aplikovala zažité metody z klasické školní výuky i v distanční formě výuky.

Lze předpokládat, že pokud budou žáci lépe motivováni pro učení přídavných jmen, bude výuka efektivnější a žáci dosáhnou lepších výsledků a znalostí.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Úvod do problematiky přídavných jmen

Přídavná jména neboli adjektiva jsou „slova, která vyjadřují statický a v čase neprobíhající příznak substančně pojatých jevů skutečnosti. Těmito příznaky mohou být jak vlastnosti, tak vztahy k nějaké substanci, ději, stavu nebo okolnosti, projevující se slovotvorně. Adjektiva, která vyjadřují příznak jako kvalitu, jsou adjektiva kvalitativní (jakostní), dále adjektiva, která vyjadřují příznak jako vztah, jsou adjektiva relační (vztahová) – např. slovo „dřevěný“, a zvláštní skupinu u relačních adjektiv tvoří adjektiva přivlastňovací – např. *otcův, matčin*.“ (Hubáček, Jandová, Svobodová, 1998, s. 120).

„Přídavná jména jsou ve větě přívlastkem (*mladý člověk, poznal mladé lidi, život mladého člověka*), jmenným přísudkem nebo doplňkem (*je zdrav*).“ (Havránek, Jedlička, 1966, s. 84). Je důležité rovněž doplnit, že adjektiva patří mezi tzv. ohebné slovní druhy.

1.1 Mluvnické významy přídavných jmen

1.1.1 Rod, číslo a pád adjektiv

Přídavná jména dále vyjadřují také rod (neboli životnost), číslo a pád, a to v závislosti na rodu (resp. životnosti), čísle a pádu řídicího podstatného jména.

1.1.2 Stupňování přídavných jmen

Čeština rozlišuje dohromady tři stupně přídavných jmen. „Většina přídavných jmen může při srovnávání vyjadřovat zvláštními tvary trojí stupeň vlastnosti: první stupeň (*smělý*), druhý stupeň (*smělejší*) a třetí stupeň (*nejsmělejší*), to se nazývá stupňování. Druhý stupeň vyjadřuje při srovnávání větší míru nějaké vlastnosti a třetí stupeň její největší míru. (Havránek, Jedlička, 1966, s. 83).

1.2 Druhy adjektiv

„Přídavná jména tvrdá – jsou buď v tvaru složeném a mají v 1. pádě jednotného čísla, v rodě mužském koncovku *–ý*, v rodě ženském koncovku *–á*, v rodě středním *–é*, anebo v tvaru jmenném a jsou v 1. pádě jednotného čísla v rodě mužském bez koncovky, v rodě ženském

mají koncovku –a, v rodě středním koncovku –o. Přídavná jména měkká – mají v 1. pádě ve všech rodech koncovku –í. Přídavná jména přivlastňovací – tvoříme je zpravidla od podstatných jmen rodu mužského životného, která označují osoby, příponou –ův, -ova, -ovo, a od podstatných jmen rodu ženského, která označují osoby, příponou –in, -ina, -ino. Od jmen zvířat přídavná jména tímto způsobem zpravidla netvoříme. (Melichar, Styblík, 1994, s. 91 – 92).

1.2.1 Základní adjektivní deklinace

V tabulkách níže přikládám přehled základních adjektivních deklinací.

Tabulka č. 1 – Deklinace pro tvrdý typ (singulár)

<i>Singulár</i>	<i>Maskulinum</i>	<i>Femininum</i>	<i>Neutrum</i>
1., 5. pád (N, V)	mlad-ý	mlad-á	mlad-é
2. pád (G)	-ého	-é	-ého
3. pád (D)	-ému	-é	-ému
4. pád (A)	-ého (živ.)	-ou	-é
	-ý (neživ.)		
6. pád (L)	-ém	-é	-ém
7. pád (I)	-ým	-ou	-ým

Zdroj: Hubáček, Jandová, Svobodová, 1998, s. 122.

Tabulka č. 2 – Deklinace pro tvrdý typ (plurál)

<i>Plurál</i>	<i>Maskulinum</i>	<i>Femininum</i>	<i>Neutrum</i>
1., 5. pád (N, V)	mlad-í (živ.)	mlad-é	mlad-á
	-é (neživ.)		
2. pád (G)	-ých	-ých	-ých
3. pád (D)	-ým	-ým	-ým
4. pád (A)	-é	-é	-á
6. pád (L)	-ých	-ých	-ých
7. pád (I)	-ými	-ými	-ými

Zdroj: Hubáček, Jandová, Svobodová, 1998, s. 123.

Tabulka č. 3 – Deklinace pro měkký typ (singulár)

<i>Plurál</i>	<i>Maskulinum</i>	<i>Femininum</i>	<i>Neutrum</i>
1., 5. pád (N, V)	jarn-í	jarn-í	jarn-í
2. pád (G)	-ího	-í	-ího
3. pád (D)	-ímu	-í	-ímu
4. pád (A)	-ího (živ.)	-í	-í
	-í (neživ.)		
6. pád (L)	-ím	-í	-ím
7. pád (I)	-ích	-ích	-ích

Zdroj: Hubáček, Jandová, Svobodová, 1998, s. 123.

Tabulka č. 4 – Deklinace pro měkký typ (plurál)

<i>Plurál</i>	<i>Maskulinum</i>	<i>Femininum</i>	<i>Neutrum</i>
1., 4., 5. pád (N, A, V)	jarn-í (živ. i neživ.)	jarn-í	jarn-í
2. pád (G)	-ích	-ích	-ích
3. pád (D)	-ímu	-í	-ímu
6. pád (L)	-ím	-ím	-ím
7. pád (I)	-ími	-ími	-ími

Zdroj: Hubáček, Jandová, Svobodová, 1998, s. 123.

1.2.2 Adjektiva přivlastňovací

Přídavnými jmény přivlastňovacími někomu něco přivlastňujeme. Můžeme se na ně zeptat tázacím zájmenem či (např. bratrova přítelkyně, matčina přítelkyně – či přítelkyně? (Melichar, Styblík, 1994, s. 92).

Tabulka č. 5 - Přehled deklinace přivlastňovacích adjektiv (singulár)

<i>Singulár</i>	<i>Maskulinum</i>	<i>Femininum</i>	<i>Neutrum</i>
	Vzor otcův, matčin	Vzor otcova, matčina	Vzor otcovo, matčino
1., 5. pád (N, V)	-x	-a	-o
2. pád (G)	-a	-y	-a
3. pád (D)	-u	-ě	-u
4. pád (A)	-a (živ.)	-u	-o
	-x (neživ.)		
6. pád (L)	-ě/-u	-ě	-ě/-u
7. pád (I)	-ým	-ou	-ým

Zdroj: Hubáček, Jandová, Svobodová, s. 125.

Tabulka č. 6 - Přehled deklinace přivlastňovacích adjektiv (plurál)

<i>Plurál</i>	<i>Maskulinum</i>	<i>Femininum</i>	<i>Neutrum</i>
	Vzor otcův, matčin	Vzor otcova, matčina	Vzor otcovo, matčino
1., 5. pád (N, V)	-í (živ.)	-y	-a
	-y (neživ.)		
2. pád (G)	-ých	-ých	-ých
3. pád (D)	-ým	-ým	-ým
4. pád (A)	-y	-y	-a
6. pád (L)	-ých	-ých	-ých
7. pád (I)	-ými	-ými	-ými

Zdroj: Hubáček, Jandová, Svobodová, 1998, s. 126.

U adjektiv neboli přídavných jmen se definice v jednotlivých odborných příručkách poněkud liší. Např. Melichar, Styblík uvádějí, že „*adjektiva vyjadřují vlastnosti osob, zvířat a věcí nebo jevů, označených podstatným jménem anebo jejich význam jinak omezují*“ (1994, s. 91). Tuto definici předáváme i žákům 1. stupně ZŠ. Jiní autoři Hubáček, Jandová, Svobodová (1998, s. 120) poté popisují adjektiva jako „*slova, která vyjadřují statický, v čase neprobíhající příznak substančně pojatých jevů skutečnosti.*“ (1998, s. 120). Další popis přídavných jmen v ostatních jazykových příručkách je velmi podobný jako ve dvou výše uvedených příkladech.

2. Specifika při výuce českého jazyka v 5. ročníku základní školy

Tato práce je orientována zejména na metody výuky přídavných jmen a na zajímavé formy jejich osvojení. Samozřejmě se tato problematika stále prolíná i s dalším obsahem, zejména s výukou ostatních slovních druhů, neboť v pátém ročníku základní školy se zaměřujeme již na všechny slovní druhy. Ráda bych zde tedy zmínila a poskytla pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami jednoduché pomůcky na zapamatování:

Slovních druhů máme deset,
nemusíme proto ječet.
Pěkně si je povíme,
znát je totiž musíme.

Auto, pes i žena,
jsou **podstatná jména**.
Jaký, který, čím se ptáš?
Už **přídavná jména** znáš.
Já, ty on, jsou **zájmena**,
zastupují za jména.
Když chceš něco spočítat,
tak **číslovky** musíš znát.

Pak **slovesa** ohneme,
jak je to dál, Viléme?
Kdy, kde a jak, když se ptáš,
tak **příslovce** musíš znát.
Předložky před slovy máme,
tam si je vždy vyhledáme.
Spojky spojí věty, slova,
potřebné jsou zas a znova.
Částice tu máme nyní,
často věty uvozují.
Citoslovce - to jsou zvuky,
a tím končí **slovní druhy**.

www.skolazvesela.cz

(<https://skolasnadhledem.cz>, online, 2021)

SLOVNÍ DRUHY

Táta, máma, Věna jsou **podstatná jména**,
jaký, který, čím se ptáš, už **přídavná jména** znáš,
nová jsou však **zájmena**, zaskakují za jména,
chcete něco spočítat, **číslovky** musíte znát,
slovesa už poznáme, pracovat je necháme.
Kde, kam, kdy a jak se ptej, **příslovce** si vyhledej,
předložky před jmény stojí, sami bez nich neobstojí,
slova, věty spojit máme, **spojky k tomu** zavoláme,
částice se mají k světu, často uvozují větu,
ach, to nejlepší na konec, **citoslovce**, to je věc
(<https://zsbystrice.cz>, online, 2021)

2.1 Očekávané výstupy z hlediska výuky přídavných jmen

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR uvádí na svých internetových stránkách následující očekávané předpoklady výuky přídavných jmen pro 1. a 2. období základní školy, a to zejména z titulu žáka, který by měl především:

- 1) V 1. období dle normy ČJL-3-2-03 porovnávat a třídit slova podle zobecněného významu – tedy zejména rozlišovat subjekty či objekty podle děje, věci, okolnosti nebo vlastnosti;
- 2) Dle normy ČJL-3-2-04 rozlišovat jednotlivé slovní druhy v základním tvaru;

- 3) Dle normy ČJL-3-2-05 užívat v mluveném projevu jediné správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves;
- 4) Ve 2. období poté dle normy ČJL-5-2-02 rozlišovat ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku;
- 5) Dle normy ČJL-5-2-03 určovat jednotlivé slovní druhy plnovýznamových slov a využívat je i v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu;
- 6) Dle normy ČJL-5-2-04 rozlišovat slova spisovná i jejich nespisovné tvary.

Očekávané výstupy ŠVP pro předmět Český jazyk a literatura v 5. ročníku ZŠ (MŠMT ČR, 2017, online)

Tabulka č. 7

<i>Očekávané výstupy oboru</i>	<i>Ročníkové výstupy</i>	<i>Učivo</i>	<i>Přesahy a vazby (mezipředmětové vztahy, průřezová témata)</i>
<i>Žák by měl:</i> - rozlišovat slova spisovná a jejich nespisovné tvary	- užívat český jazyk jako prostředek komunikace - rozlišovat slova spisovná a nespisovná - vyhledat nespisovný tvar slov a nahradit ho tvarem spisovným - vyjadřovat se spisovně v písemném i mluveném projevu	- národní jazyk - slova spisovná a nespisovná	OSV - morální rozvoj - řešení problémů a rozhodovací dovednosti (zvládání učebních problémů) - hodnoty, postoje, praktická etika (vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, respektování)
- určovat slovní druhy plnovýznamových slov a využívat je i v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu	- rozlišovat slovní druhy - určovat mluvnické kategorie podstatných jmen - rozlišovat druhy přídavných jmen a skloňovat přídavná jména tvrdá a měkká - určit rod, číslo a pád přídavného jména ve	<i>Tvarosloví</i> - slovní druhy - podstatná jména - přídavná jména - zájmena - číslovky - slovesa	

	spojení s podstatným jménem - rozlišovat druhy zájmen a skloňovat osobní zájmena - rozlišovat druhy číslovek a skloňovat číslovky základní - určovat mluvnické kategorie sloves a osobu, číslo, čas a způsob - používat tvary podmiňovacího způsobu sloves		
--	--	--	--

Zdroj: ZŠ Prodloužená, Pardubice – Polabiny 2

2.1.1 Tematický plán výuky pro 5. ročník ZŠ v předmětu Český jazyk a literatura

Níže jako takové další doplnění k předcházející subkapitole pro zajímavost předkládám ještě i tematický plán výuky pro 5. ročník základní školy v předmětu Český jazyk a literatura. Týká se konkrétně školy ZŠ Prodloužená, Pardubice – Polabiny 2 a je plně v souladu s RVP i ŠVP. Jako celek rovnoměrně představuje chronologické rozvrstvení výuky, z něhož je patrná i skutečnost, kdy přesně v průběhu 5. ročníku je nejlepší se věnovat právě přídavným jménům – resp. toto je zařazeno do měsíce ledna. Pro značnou rozsáhlost této tabulky proto uvádím jen výstupy za tento měsíc.

Tabulka č. 8 - Tematický plán pro školní rok 2020/2021 ve třídě 5.D, ZŠ Prodloužená, Pardubice – Polabiny 2 v předmětu Český jazyk a literatura

Leden	<u>Jazyková výchova</u> Tvarosloví – Přídavná jména – druhy - skloňování přídavných jmen - koncovky pravopis <u>Komunikační a slohová výchova</u> Vypravování	Uč. 89- 107	OSV MV MKV PP	- rozlišuje druhy přídavných jmen a skloňuje přídavná jména tvrdá a měkká - určí rod, číslo a pád přídavného jména ve spojení s podstatným jménem - upevňuje si pravopis i/y po obojetných souhláskách - vybírá vhodné prostředky pro tvorbu komunikačně vhodného sdělení - sestaví osnovu vyprávění - zachovává posloupnost děje a hlavní linii příběhu - zařadí do zadané ukázky nabízený text na vhodné místo
-------	--	-------------------	------------------------	--

Zdroj: ZŠ Prodloužená, Pardubice – Polabiny 2

K rozplánované výuce z této tabulky přitom slouží následující didaktické učebnice a pracovní sešity: Český jazyk 5 (Horáčková, Staudková, Štroblová, 2012), Čítanka pro 5. ročník (Janáčková, 2015) a Pracovní sešit ČJ pro 5. ročník (Potůčková, Potůček, 2013).

Legenda k tabulce:

Zkratky průřezových témat a výchov:

OSV	- osobnostní a sociální výchova
MKV	- multikulturní výchova
MV	- mediální výchova
PP	- protidrogová prevence

2.2 Cíl učiva o přídavných jménech

Cíl učiva o přídavných jménech v 5. ročníku základní školy charakterizuje výstup, že žák má rozlišit druhy přídavných jmen a skloňovat přídavná jména tvrdá a měkká. Má určit rod, číslo a pád přídavných jmen ve spojení s podstatným jménem a upevnit si pravopis i/y po obojetných souhláskách. Při určení mluvnických kategorií přídavných jmen se vychází ze spojení s podstatným jménem, shodují se v pádu, čísle a rodu, proto je nezbytné si zejména osvojit příslušný algoritmus odůvodnění tohoto pravopisného jevu.

V neposlední řadě patří k dílčím cílům při výuce o přídavných jménech v 5. ročníku ZŠ využít správné didaktické metody. Přestože se tomuto tématu bude zvláště věnovat zejména 6. kapitola, ráda bych předběžně nastínila, že jako nejoblíbenější se jeví metody skupinové práce, práce ve dvojicích, metody výuky podporované televizí, počítačem nebo tablety a také didaktické hry. Pro interaktivní výuku v kombinaci s televizí nebo PC níže předkládám několik zajímavých odkazů:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/5719-ucitelka-5-tr-pridavna-jmena>

(Program ČT EDU České televize, online, 2021)

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/5814-ucitelka-5-tr-procvicujeme-psani-pridavnych-jmen>

(idem, jiné cvičení)

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/5909-ucitelka-5-tr-pridavna-jmena-privlastnovaci>

(idem, jiné cvičení)

https://www.youtube.com/watch?v=KTV2m6_kDwk

(Výuková metoda – hra, písnička na výuku přivlastňovacích přídavných jmen, Svěrák, Uhlíř, YouTube, online, 2018)

<https://www.umimecesky.cz/cviceni-pridavna-jmena>

(didaktický server Umíme česky, online, 2021)

<https://nadalku.msmt.cz/cs/vzdelavaci-zdroje/prurezove/ucitelka/cestina/4-5-rocnik>

(Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, online, 2021)

<https://onlinecviceni.cz> (didaktický server Online cvičení, online, 2021)

https://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=5&subject=%C4%8Cesk%C3%BD%20jazyk&search1=02.+P%C5%99%C3%ADdavn%C3%A1+jm%C3%A9na#selid

(idem, příklad cvičení, 2021)

<https://www.sevt.cz/produkt/deskova-didakticka-hra-pridavna-jmena-32216092860/>

(odkaz na deskovou didaktickou společenskou hru, Sevt, online, 2021)

<https://www.ucitelnice.cz/> (didaktický server Učitelnice, online, 2021)

<https://www.zodpovednavyuka.cz/> (didaktický server Zodpovědná výuka, online, 2021)

<https://uciteleucitelum.cz/?combine=p%C5%99%C3%ADdavn%C3%A1%20jm%C3%A9na>
(didaktický server Učitelé učitelům, online, 2021)

<https://liveworksheets.com>

(didaktický server LiveWorkSheets, online, 2021 – o této platformě bude detailněji pojednáno v kapitole 7)

<https://wordwall.net>

(didaktický server WordWall, online, 2021 – i o této platformě bude samostatně pojednáno v kapitole 7)

<https://learningsapp.com> (didaktický server LearningsApp, online, 2021 – blíže viz kapitola 7)

Součástí příloh této práce je také několik z mnoha didaktických her pro skupinovou práci a jiné ukázky cvičení.

PRAKTICKÁ ČÁST

3. Příklad modelové výuky

Na základě vlastní úvahy zařazuji do praktické části této práce nejprve modelový způsob výuky přídavných jmen, jak bychom se s ní mohli setkat na jedné z vyučovacích hodin v pátém ročníku ZŠ.

3.1 Druhy přídavných jmen

3.1.1 Přídavná jména tvrdá

Následující modelová situace obsahuje dialog mezi pedagogem a žáky.

Ptáme se např.: „Jaký je tatínek?“ Děti v lavicích odpovídají... „Co říkáme za slovní druh?“ Odpověď: „Přídavná jména“ „Napište tedy tři přídavná jména, která jsme teď říkali, na kartičky.“ Všichni píší stejná slova, např. pracovitý, ospalý, veselý atp.

Další otázka: „Jaká je tapeta?“ Opět to samé... Děti napíší tři přídavná jména, např. světlá, nová, zelená atd.

„Jaké je kolo?“ A zase vybereme tři vhodná slova a všichni si je napíší, např. nové, modré, staré apod.

Dále děti porovnají slova ve sloupcích následující přídavná jména:

pracovitý – světlá – nové

ospalý – nová – modré

veselý – zelená – staré

„Čeho sis všiml?“ Odpověď: „...že všechna přídavná jména v prvním sloupci končí na ý, ve druhém sloupci na á atd.“

Další úkol: „Dej si slovo pracovitý zvlášť... Řekneš si: Tatínek je pracovitý. Tatínek je jaký rod?“ „Mužský.“ „Maminka je rod?“ „Ženský.“ „Ano, a je jaká?“ „Pracovitá.“ „Ano, napiš si to na další kartičku a polož vedle. A rod střední? To dítě by bylo..?“ „Pracovitě.“ „Ano, vytvořili jsme si teď vlastně tři sloupce – první pro rod mužský, druhý pro rod ženský a třetí pro rod střední. Vezmi si nyní tři kartičky, napiš na ně rody a polož je nahoru nad sloupce. Pod slovo pracovitý si polož slovo ospalý. Dokázal bys teď vytvořit rod ženský? A střední?“

A takto postupujeme dál; děti názorně vidí, že každý rod končí na jinou hlásku; potom látku uzavřeme s tím, že se jedná o přídavná jména tvrdá. Děti by pak měly dostat čas na to, aby si

zkoušely vytvářet další přídavná jména tvrdá. Potom se podíváme na tabulku skloňování přídavných jmen a dětem sdělíme, že vzor pro přídavná jména tvrdá je slovo mladý, mladá, mladé; seznámíme je se skloňováním.

3.1.2 Skloňování přídavných jmen

Děti v lavici si sednou čelem k sobě; jeden drží učebnici, druhý skloňuje slovo mladý muž v čísle jednotném i množném; první ho kontroluje, poté se vystřídají. Následně skloňuje první třeba slovo nový (píšeme slova na tabuli do dvou sloupců pro řadu A a pro řadu B), pomalý, známý, usměvavý, hladový, neobvyklý, kyselý atd.

Děti si všímají, že koncové slabiky bývají stejné jako ve vzoru (hned jim připomeneme, že je to podobné jako u podstatných jmen). Tímto způsobem můžeme pracovat i s dalšími rody; dvojice si děti mohou utvořit libovolně.

Tvoření dvojic: Pomocí losovátek.

3.1.3 Přídavná jména měkká

„Děti a teď si vyskloňujeme přídavné jméno jarní. Vezměte si blok a budete psát čísla pádů. Řada A si vezme rod mužský a napíše k pádům správné tvary – píše přídavné jméno i podstatné. Např. jarní motýl. Řada B dělá to samé, jen si vezme rod ženský a píše zase obě slova. Např. jarní noc. A třetí řada si vezme rod střední – třeba jarní ráno.“

Jakmile děti zadání dokončí, zkontrolujeme správnost s celou třídou; skupiny, které psaly stejný rod, si mohou zkontrolovat navzájem. Potom se sejde trojice (jeden má rod mužský, druhý rod ženský a třetí rod střední). „Porovnejte. Co jste zjistili?“ „Že je všude měkké i; rod mužský a střední se v čísle jednotném shoduje, v množném čísle se shodují všechny rody.“

Nyní napíšeme na tabuli a děti do sešitu:

mladý motýl – mladá žena – mladé morče

jarní motýl – jarní noc – jarní ráno

Děti by měly rozpoznat jednotlivé rozdíly.

„Zkráceně se ptáme: jaký, jaká, jaké? A když odpovíme s různými koncovkami, je to přídavné jméno tvrdé; ale když má slovo stále stejný tvar (shoduje se v koncovce), je to přídavné jméno měkké.“

Novou látku probíráme postupně; až když žáci rozumí a z velké části dobře doplňují probranou látku, můžeme začít probírat další část; pokud jim nedáme čas na „zažití“, mohou dělat chyby ještě dlouhou dobu.

3.1.4 Poznámky k přídavným jménům

Změny souhlásek v 1. a 5. pádě čísla množného:

drahý přítel – drazí přátelé, hluchý člověk – hluší lidé, hezký chlapec – hezcí chlapci, dobrý muž – dobří muži, brněnský herec – brněnští herci, olomoucký hráč – olomoučtí hráči, maličký brouček – maličcí broučci

Nesklonná přídavná jména

- jsou to přídavná jména přejatá z jiných jazyků nebo užívaná v hovorové řeči: např. běž rukavice, terakota (barva pálené hlíny) látka, khaki (vojenská – zelenohnědá) košile, polévka ragú (z drob, kousků masa), toledo (žlutohnědý) ubrus, blond paní, extra host, už je kaput atp.

Ve spisovném jazyce jsou namísto toho odvozená přídavná jména: béžové rukavice, terakotová látka, ragútová polévka, toledový ubrus, blondatá paní, výjimečný host, už je zničen (kaput) atd.

Některá přídavná jména se přitom tvoří od sloves či slovesných tvarů: např. balící – balící, honící – honící, plnicí – plnicí apod. Balící, honící, plnicí – vyjadřují vlastnost předmětu jako nástroje (prostředku) určeného pro jinou činnost – např. balící papír, honící pes, plnicí pero. Balící, honící, plnicí – označují činnost osoby nebo věci jako právě probíhající nebo trvající vlastnost. Tedy balící – osoby, které právě něco balí, honící – kočka honící klubíčko, plnicí – rychle se plnicí autobus atp. Další příklady:

čisticí prostředek – muž čisticí boty

bicí hodiny – bijící hodiny, které právě bijí

kropící auto – projelo auto kropící ulici

holící strojek – holící se tatínek

plnicí pero – robot plnicí příkazy

honící pes – pes honící kočku

Doplň:

Myslivec potřebuje dobré hon-cí psy. Dívali jsme se na kočku hon-cí mladé ptáky. Lékař mi ošetřil hoj-cí se ránu. V pokoji visí starožitné b-cí hodiny. Na zabalení vánočních dárků jsem si koupil nový bal-cí papír. Ženy bal-cí výrobky skončily práci.

V našem jazyce dále používáme i slov, kterým říkáme zpodstatnělá přídavná jména. Řadíme je k podstatným jménům, ale skloňují se jako přídavná jména, např.:

Podle vzoru mladý: obžalovaný, ponocný, raněný, hajný;

Podle vzoru jarní: vedoucí, věřící, rozhodčí, výběrčí, výpravčí, popravčí, duchovní, třídní, průvodčí, komoří, podkoní, rukojmí, sudí, purkrabí, markrabí, krejčí (rod mužský);

dále podle vzoru mladá: vrátná, pokojská, švagrová, Nováková, kopaná, házená;

podle vzoru jarní: vedoucí, průvodčí (rod ženský);

vzor mladá: spropitné, půjčovné, skopové;

vzor jarní: telecí, hovězí (rod střední).

Příklady: Obžalovaný se ke svému činu přiznal. Výpravčí odpískal odjezd vlaku. „Bacha, jde třídní!“ tichým hlasem upozornil Pepík své spolužáky na příchod učitele. Nejoblíbenějším sportem chlapců je kopaná. Raněný byl odvezen do nemocnice. Krejčí ušil tatínkovi pěkný oblek. Troubení ponocného se rozléhalo po celém kraji. Hajný ve svém revíru objevil škodnou. K obědu jsme měli telecí. Pokojské uklízely všechny místnosti v hotelu.

Některá naše česká příjmení jsou však také tvořena z přídavných jmen, např.:

Dlouhý, Hlavatý, Smutný, Pokorný, Jebavý, Černý, Veselý, Poddaný, Krejčí, Židlický, Dobrovský, Borecký, Jakubův, Komenský, Novotný atd. Tato příjmení se tvořila podle vlastností osob (Veselý), podle barev (Zelený), druhů zaměstnání (Krejčí, Kočí), podle míst vzniku (Kopecký), podle sociálních skupin (Poddaný) aj. A skloňujeme je samozřejmě rovněž jako přídavná jména podle příslušných vzorů.

4.1 Komparace jednotlivých učebnic

Pro následující menší analýzu jsem vybrala učebnice pěti různých nakladatelství, a to: Nová škola, Fraus, ALTER, Prodos a Didaktis. Učivo o koncovkách přídavných jmen je ve všech hodnocených učebnicích zařazeno do 5. ročníku.

4.1.1 Učebnice nakladatelství Nová škola

Za mnou vybranou první učebnicí „Český jazyk 5“ nakladatelství Nová škola (neboli učebnice pro 5. ročník základní školy) stojí Alena Bára Doležalová. Přídavná jména jsou zde vysvětlena na 15 stranách (s. 69-83), z celkového počtu 144 stran. Celá kapitola začíná článkem o založení Karlovy univerzity, ze kterého si žáci mají zapamatovat co nejvíce informací, převyprávět jej svými slovy a následně vyhledat přídavná jména. Hned pod tímto úvodním textem je tabulka se stručným přehledem, jak se na přídavná jména ptáme a jak je definujeme. Následuje skupinová práce, ve které se žáci snaží vymyslet co nejvíce přídavných jmen tak, aby tato slova byla vzájemně protikladná. Dále zde máme lehké úkoly na procvičení.

Druhy přídavných jmen učebnice rozlišuje již od strany 71, kde si žáci všímají rozdílů koncovek v různých rodech. Opět je zde přehledná tabulka, která vysvětluje a rozděluje přídavná jména na tvrdá, měkká a přivlastňovací. To, jestli žáci tato pravidla pochopili, si mohou ověřit v následujících cvičeních. Od strany 73 se učebnice zabývá konkrétně skloňováním přídavných jmen tvrdých, nechybí opět ani vysvětlující, přehledné a barevné tabulky s přehledem skloňování vzoru *mladý*. Dále je zde také zařazeno učivo o změnách některých souhlásek nebo souhláskových skupin, např. k – c (*krotký srnec – krotcí srnci*) a -ský -ští (*horský vůdce – horští vůdci/vůdcové*). Následuje i dostatečné procvičení. Zajímavé se jeví ukončení této kapitoly tím, že si žáci v závěrečném cvičení vyzkouší propojit toto učivo s další látkou o příslovcích a pořekadlech (např. *hloupému napověz, chytrého trkni*).

Dále se učebnice zabývá koncovkami přídavných jmen měkkých. Zajímavostí je zařazení myšlenkové mapy hned při seznámení s přídavnými jmény měkkými, kde si žáci vyzkouší doplňovat vhodná podstatná jména k přídavnému jménu *lesní*. Samozřejmostí je přehledná tabulka, která slouží ke skloňování přídavných jmen podle vzoru *jarní*. Velmi mne zaujal následující text, který mají za úkol si žáci přečíst a následně zopakovat vše, co si zapamatovali. Toto se může jevit jako vhodná metoda pro upevnění učiva.

Posledním velkým tématem, které je označené jako rozšiřující učivo, je skloňování přídavných jmen přivlastňovacích, v němž žáci na základě nakreslených věcí na obrázku (s. 79, cv.1) říkají, komu věci patří (např. *Michalova koloběžka, Michalův papoušek*). Pokračuje srozumitelná tabulka s přehledem skloňování přídavných jmen podle vzorů *otcův* a *matčin*.

Kapitolu o přídavných jménech uzavírá celkové opakování toho, co si žáci odnesli a zapamatovali z dané problematiky. Je zde např. obsáhlý článek o objevech Kryštofa Kolumba

(s. 81), na kterém si žáci prověří, zda učivo pochopili. Tento článek je přínosný i svým interdisciplinárním přesahem do vlastivědných témat (Člověk a jeho svět).

4.1.2 Učebnice nakladatelství Fraus

Další učebnicí, kterou jsem si zvolila pro tuto práci je „Český jazyk pro 5. ročník základní školy“ od nakladatelství Fraus (2011). Autorkami jsou Jaroslava Kosová, Gabriela Babušová, Lenka Rykrová a Jitka Vokšická. Přídavným jménům zde bylo věnováno celkem 16 stran.

Celá kapitola začíná článkem s názvem „Nocování ve škole“ (s. 46), který je doplněn otázkami k diskuzi, např. autorky se ptají, k čemu je ve škole využívána tělocvična. Opět jsou zde zvýrazněná přídavná jména a tak si jich žáci mohou lépe všimnout, mají také např. vysvětlit význam slova „hygienický“ a zamyslet se nad tím, jaký je rozdíl mezi slovy *visel* a *visel*.

Následuje definice, co vlastně přídavná jména jsou. Zda žáci opravdu pochopili jejich určení, zjistíme hned v dalším cvičení, které je založeno na doplňování přídavných jmen k podstatným jménům: *např. kamarádova židle, malé pravítko a cizí stůl*. Strana je zakončena rozdělením přídavných jmen na druhy.

Dále následuje např. doplňovací cvičení, kde žáci dávají přídavná jména do správného tvaru a určují jejich druh. Zároveň si také vyzkouší ke každému podstatnému jménu přidat jedno přídavné jméno každého druhu. Ústně si vyskloňují spojení *mrštný chlapec, rozpustilý děvče*. Neobvyklým nápadem je zde cvičení č. 10 (s. 49), kdy žáci postupují podle šipek pouze po přídavných jménech stejného druhu a žádné nesmí přeskočit. Toto cvičení by se dalo považovat za motivující prvek vzhledem k tomu, že jeho špatný výsledek je trestán dřepy.

V této učebnici se nejdříve zabýváme přídavnými jmény měkkými, na začátku máme opět článek s názvem „Noční návštěva učebny přírodopisu“. Jsou zde opět zajímavé otázky, které započnou diskuzi mezi žáky a učitelem. Jedná se zde např. o vyprávění zážitků ve tmě. Zopakujeme si zde také předpony: roz-, s-, z-. Následuje tabulka s přehledem skloňování přídavných jmen podle vzoru jarní a opět cvičení, která ověřují, zda žáci látce porozuměli. Učivo o přídavných jménech měkkých je zakončeno diktátem, který slouží k ověření znalostí. Další část tématu se věnuje koncovkám přídavných jmen tvrdých. Z úvodu se setkáváme s článkem „Výlet za kanál La Manche“, kde opět následuje otázka pro začátek diskuze o tom, co si žáci myslí, že je výměnný pobyt a jaký program by připravili pro zahraničního hosta, který by k nim přijel na návštěvu. Mají zde také vyhledat slova přejatá a zamyslet se nad tím,

ze kterého jazyka se dostala do češtiny. Aby žáci nezapomněli, co jsou to přídavná jména měkká, následuje jejich procvičení. Mají si také představit, že jsou ubytováni v anglické či německé rodině v zahraničí a vybrat si jedno z témat, zkusit vymyslet scénku a zahrát ji před třídou. Zde narážíme na to, že český jazyk je interdisciplinární obor a mohou si vše vyzkoušet v ostatních jazycích, které se učí. Následuje přehledná tabulka, kde skloňují podle vzoru *mladý*. Potom mají žáci popsat, jak se chová např. *člověk skromný, obětavý či neústupný*.

V další části, která se zabývá výhradně přídavnými jmény přivlastňovacími, hned v úvodu nacházíme článek s názvem „Brusel“, kde si žáci procvičí přídavná jména měkká a tvrdá. Mají zde také vysvětlit, co je to NATO a Evropská unie, je zde vysvětleno, co je to instituce a jak se čte slovo Eiffelova. Mají také popsat jimi zvolenou stavbu a popsat ji podle obrázku.

Kapitola je zakončena celkovým přehledem skloňování přídavných jmen podle vzorů *otcův, matčin*. Celá jedna strana je pak zakončena procvičováním koncovek všech tří druhů přídavných jmen, následuje doplňování správných tvarů přídavných jmen do vět, zadání chybně zapsaných slov a doplňování koncovek slovesných tvarů. Kapitola je zakončena diktátem.

4.1.3 Učebnice nakladatelství Alter

Další mnou vybranou učebnicí je „Český jazyk pro pátý ročník“. Tato učebnice byla vydána v roce 2019 nakladatelstvím Alter a autorkami jsou Martina Horáčková, Hana Staudková a Jana Štroblová. Celá učebnice má 174 stran a z toho se zabývá přídavnými jmény 17 stran.

Hned v úvodní části se žák setkává s článkem „Dobrá nálada“, který je dle mého názoru vhodně zvolený, vzhledem k tomu, že v žákovi dokáže vyvolat příjemné pocity a zároveň mu vhodnou formou nastíní, kde se s přídavnými jmény můžeme setkat. Hned první cvičení se žáků ptá na to, kdy a proč mívají dobrou náladu a co jim dokáže udělat radost. Toto se jeví jako vhodně zvolená otázka pro začátek diskuze. Další cvičení je praktické, kdy žáci mají za úkol uspořádat přídavná jména do tří sloupců podle rodu. Následují další procvičující cvičení, díky kterým si žák osvojí, co vlastně přídavná jména vyjadřují.

O čtyři stránky dále (s. 93) je již žák seznamován s druhy přídavných jmen, jako první se učebnice zaměřuje na přídavná jména tvrdá. Kapitola začíná přehledem skloňování vzoru *mladý*, kde si žáci podle svého citu mohou zkusit doplnit jednotlivé koncovky v pádech. Na s. 93–95 jsou žáci již seznamováni i např. s tím, jak se mění zakončení –cký, –čtí; –ský, –ští (např. *anglický student x angličtí studenti, horský průvodce x horští průvodci*).

Problematikou měkkých přídavných jmen se učebnice zabývá od strany 96. V úvodu kapitoly se opět setkáváme se skloňováním přídavných jmen, tentokrát měkkých, kde žáci pracují s neúplnou tabulkou, stejně jako tomu bylo v předešlé kapitole. K mému údivu zde rovnou přecházíme k doplňování koncovek přídavných jmen měkkých a současně i tvrdých. Dalším jevem, který se probírá v této kapitole, je zdvojení hlásek –n-, -nn-. Tato složitá problematika by si zcela jistě zasloužila samostatnou vysvětlující tabulku.

V poslední řadě se učebnice zabývá přídavnými jmény přivlastňovacími (s. 102 -104), kde se v úvodu setkáváme s textem, který má snahu nás vtáhnout do dané problematiky. Tento článek s názvem „Příbuzenstvo“ se ze začátku jeví jako srandovní, ale po dočtení zjistíme, že v příbuzenských vztazích zmiňované rodiny jsme zcela ztraceni. V této části se žák setkává také s problematikou, kdy je dané slovo podstatným jménem a kdy je přídavným jménem přivlastňovacím (např. *Jiráskovy knihy leží x mluvím o Jiráskovi*).

Kapitola přídavných jmen je zakončena stručným vysvětlením učiva o stupňování. Dále zde žáci mají několik možností, jak si probíranou látku zopakovat v podobě doplňovacích cvičení. Tato problematika je označena jako rozšiřující učivo.

V úplném závěru máme shrnující tabulku, kdy žáci odpovídají na otázky o probíraném učivu přídavných jmen, zopakují si jejich rozdělení na tvrdá, měkká a přivlastňovací a zároveň si mohou vyzkoušet některá přídavná jména vystupňovat.

V učebnici je, dle mého názoru, nedostatečné množství obrázků, které by zaujaly. Text sice zvýrazněný je, ale zdá se mi málo přehledný, pro žáky by tento mínus mohl znamenat horší zapamatovatelnost. Problematika přídavných jmen je velice obsáhlá a pro děti ve věku páté třídy je učivo nedostatečně vysvětleno. Úkolů na doplnění koncovek je tu více než vysvětlivek, což si myslím, že není úplně vhodně zvoleno. Nedochází zde k téměř žádnému procvičování výhradně přídavných jmen měkkých.

4.1.4 Učebnice nakladatelství Prodos

Autorkou učebnice „Český jazyk 5“ nakladatelství Prodos (2008) je Hana Mikulenková. Učivu o přídavných jménech je v ní věnováno 10 stran. Na začátku je žákům vysvětlena definice přídavných jmen a hned za ní následuje článek, ve kterém žáci přídavná jména vyhledávají a vypisují je s podstatnými jmény, které k nim náleží. Mají se zamyslet nad tím, co znamenají slova *regál a diskuze* a vysvětlit jejich význam pomocí synonym. Celá další

strana je věnována druhům přídavných jmen s velmi stručnou tabulkou. Následuje vyhledávání přídavných jmen a třídění do kategorií. Zbytek kapitoly o přídavných jménech se věnuje pouze shrnujícím tabulkám a následnému procvičení (s. 7-10), ke konci kapitoly si žáci mají vystupňovat přídavná jména.

4.1.5 Učebnice nakladatelství Didaktis

Autory učebnice „Český jazyk pro 5. ročník základní školy“ jsou Martina Horáčková, Petra Hudáčková, Jaromír Košťák, Martina Kulhavá a Romana Nečasová a tématu přídavných jmen je zde věnováno 10 stran učebnice. Úvodem do učiva o přídavných jménech je článek „Botanická zahrada v Praze“ a hned na text navazuje otázka do diskuze, co si žáci představí pod pojmem botanická zahrada. Pracují zde také s úkoly, které vycházejí z článku. Žáci si mají vyzkoušet vyskládat slovní spojení *botanická zahrada* či *sladkovodní akvárium*. Je zde také stručná definice toho, co přídavná jména vyjadřují.

K mému údivu se nejprve setkáváme s přídavnými jmény přivlastňovacími. Na začátku této oblasti je dialog mezi čtyřmi kamarády, kteří se baví o zážitcích z botanické zahrady. Rozhovor je zakončený vtipem, kdy Ivoš pronese, že bonsaj je značka auta. Je zde také aktivita na spojování přídavných jmen se jmény podstatnými. Následuje mnoho tabulek, kde jsou vyjmenovány vzory *otcův x matčin*. Dále následuje článek, kde se žáci zaměří na přídavná jména měkká a opět mohou diskutovat o tom, zda někdy viděli masožravé rostliny. Článek „Amatérský botanik Olda“, ve kterém se mladý chlapec radí s odborníkem o tom, za jakých podmínek masožravky pěstovat, kde je sehnat a kolik potřebují potravy. Následuje tabulka se skloňováním podle vzoru *jarní*, transformace do správného tvaru slov ze závorky a hledání a určování druhů přídavných jmen v textu. Zajímavostí je i úkol, který zadává hovořit se sousedem o kulturním dění v okolí, o zimních radovánkách, lesních zvířatech apod.

Přídavná jména tvrdá opět začínáme článkem a dialogem dvou kamarádů o masožravých rostlinách. Místo klasického textu zde máme návod na to „Jak pěstovat masožravky“. Žáci se zde dozví mnoho zajímavostí, např. to, že dešťová voda je nevhodná pro pěstování masožravých rostlin kvůli obsahu jedovatých látek, které se v ní nacházejí. Dozví se zde také, kde a za jakých podmínek se květinám bude dařit nejlépe. Následuje tabulka, která popisuje skloňování podle vzoru *mladý*. Žáci si poté vyzkouší doplňování správných koncovek přídavných jmen.

V závěru kapitoly jsou úlohy na procvičení, je zde také opět článek o masožravých rostlinách, který se jmenuje „Pěstitel masožravek“. V tomto textu žáci hledají přídavná jména společně se jmény podstatnými, takže si uvědomují spojitost.

5.1 Celkové hodnocení učebnic

Zmiňované učebnice samozřejmě řeší zejména problematiku přídavných jmen, kde je před koncovkou obojetná souhláska. V učebnicích se tedy soustředíme na odůvodňování těchto druhů přídavných jmen dle stanovených algoritmů.

5.1.1 Učebnice nakladatelství Nová škola

Dle mého názoru je učebnice „*Nová škola*“ opravdu velice přínosnou pomůckou pro každého, kdo se snaží problematice přídavných jmen porozumět. Musela bych hodně dlouho pátrat, abych našla něco, co bych této učebnici vytkla. Nejdříve mě zaujala pestrobarevnost jednotlivých stránek, která je určitě velikou výhodou pro žáky s fotografickou pamětí. Dalšími velkými plusy jsou přehledné tabulky, jednotlivé vysvětlivky a různé poučky. Líbila se mi také rozmanitost různých cvičení. Žáci jsou ze začátku každé kapitoly velmi stručnou, ale zato srozumitelnou formou seznámeni s tím, o čem se nyní budou učit. Následuje pár procvičujících cvičení, která jsou vhodně zvolená. Poukazují většinou na obvyklé, ale i neobvyklé pravopisné jevy, se kterými se žák může setkat. Nejvíce mě ale zaujaly úlohy, které vyžadují tvůrčí myšlení, to ve většině učebnic chybí. Cvičení jsou mimo jiné označena různými ikonami. Některá jsou zaměřena pro bystřejší hlavičky, jiná povolují práci s internetem. Nechybí zde ani množství skupinové práce, při které mohou žáci ve třídě rozvést debaty na různá témata. Dalším velkým plusem je bezpochyby srozumitelné propojení s pracovním sešitem, součástí kterého je i klíč správných odpovědí. Této učebnici nemám nic, co bych mohla vytknout, byla jsem opravdu mile překvapena.

5.1.2 Učebnice nakladatelství Fraus

Učebnice je přehledně zorganizována. Po grafické stránce je velice zajímavá a určitě žáky zaujme množství pozitivních obrázků a fotografií. Je zde spousta otázek k zahájení diskuze. Líbilo se mi také cvičení na lidové pranostiky a úloha, kdy žáci měli připravit a zahrát scénku,

jak by se zachovali na výměnném pobytu. Učivo plynule navazuje na to předchozí a tak se nemůže stát, že by se žáci ztratili. Zdá se mi ale, že někdy je to „mišmaš“ všeho ale zároveň ničeho. Na můj vkus je zde málo procvičování, a tak si myslím, že pro žáky může být učivo hůře pochopitelné. K tomuto míchání jevů, by se dle mého, mělo přistoupit až po dostatečném procvičení. Samozřejmostí je doplnění učebnice o pracovní sešit, který taktéž neobsahuje mnoho procvičovacích cvičení a žáci tak nemají dostatečné možnosti si probírané učivo upevnit.

5.1.3 Učebnice nakladatelství ALTER

V učebnici je, dle mého názoru, nedostatečné množství obrázků, které by zaujaly. Text sice zvýrazněný je, ale zdá se mi málo přehledný, pro žáky by tento mínus mohl znamenat horší zapamatovatelnost. Problematika přídavných jmen je velice obsáhlá a pro děti ve věku páté třídy je učivo nedostatečně vysvětleno. Úkolů na doplnění koncovek je tu více než vysvětlivek, což si myslím, že není úplně vhodně zvoleno. Nedochází zde k téměř žádnému procvičování výhradně přídavných jmen měkkých.

Učebnici je vhodné používat společně s pracovním sešitem na procvičování a doplňování odpovědí, i když přímé odkazy na pracovní sešit totožného nakladatelství v učebnici bohužel chybí. Slabinou se zdá být, dle mého názoru, neúplné vysvětlení dané problematiky, proto je vhodné si k učebnici zakoupit i přílohu *„Přehledy českého jazyka 3.-5. ročník ZŠ a úvod do 6. ročníku.“*

5.1.4 Učebnice nakladatelství Prodos

Na to, že má učebnice dva díly, tak si myslím, že věnovat deset stránek natolik obtížnému učivu jako jsou přídavná jména, je naprosto nedostačující. Po grafické stránce učebnice nezaujme, je zde málo obrázků, fotografie úplně chybí. Jednotlivá cvičení nejsou oddělena barvami, což dělá učebnici velice nepřehlednou, nejsou zde ani žádná cvičení na rozvíjení diskuze, žádné zajímavosti. Součástí učebnice je sešit v poměrně netradičním formátu.

5.1.5 Učebnice nakladatelství Didaktis

V této učebnici mají kapitoly týkající se přídavných jmen velice stručnou strukturu. Opět se mi zdá, že přídavným jménům bylo věnováno nedostatečné množství stránek, které by si

bezpochyby tato složitá látka zasloužila. Líbí se mi, že sjednocující linkou v této kapitole je příroda. V tomto případě se jedná o botanickou zahradu a masožravé rostliny. Jsou zde velice stručné otázky k diskuzi. Učebnice je stručná, nezvyklé jsou přídavná jména přivlastňovací v úvodu. Líbily se mi dialogy mezi kamarády (Lenkou, Eliškou, Jirkou a Ivošem), kteří každou část probíraného učiva uvedli.

Sjednocující linie o masožravých rostlinách se postarala o zpestření kapitoly o přídavných jménech. Jinak se učebnice v části o přídavných jménech nejeví jako nikterak zajímavá a přehledná.

Tabulka č. 9 - Schvalovací doložky jednotlivých učebnic Českého jazyka a literatury pro 5. ročník ZŠ

Autor	Nakladatelství	Číslo schvalovací doložky, den schválení
Doležalová Alena Bára	Nová škola Brno	Schvalovací doložka MŠMT ČR: č.j. MSMT -11914/2015 dne 10.7.2015
Horáčková Martina, Hudáčková Petra, Košťák Jaromír, Kulhavá Martina, Nečasová Romana	Didaktis	Schvalovací doložka MŠMT ČR: č.j. MSMT-27814/2012-21 dne 21. srpna 2012
Kosová Jaroslava, Babušová Gabriela, Rykrová Lenka, Vokšická Jitka	Fraus	Schvalovací doložka MŠMT ČR: č.j. MSMT - 3565/2017 dne 6. Března 2017
Mikulenkova Hana	Prodos	Schvalovací doložka MŠMT ČR: č.j. MSMT-15487/2008 dne 22. září 2008
Horáčková Miroslava, Staudková Hana, Štroblová Jana	Alter	Schvalovací doložka MŠMT ČR: č. j. 22025/2018-7 dne 30.října 2018

Zdroj: Učebnice Českého jazyka a literatury pro 5. ročník ZŠ

6. Didaktické metody výuky přídavných jmen v 5. ročníku ZŠ

V tomto směru se dá velmi dobře pracovat např. s klasifikací výukových metod podle autorky Sieglové (2019), které jsou kvalitně a dostatečně vymezené. Jsou zaměřené převážně na rozvoj komunikačních dovedností a na schopnost kritického myšlení. Každý žák se díky různorodosti těchto metod dokáže lépe orientovat v problematice přídavných jmen.

Výše zmíněná autorka řadí metody takto: (Sieglová, 2019, s. 5-8):

1) Interaktivní techniky

- spolupráce ve dvojicích (např. hry Párový dialog, Párové čtení, Párový poslech, Párové psaní, Zpětná vazba);
- týmová spolupráce (Muší skupiny, Zájmové skupiny, Expertní týmy);
- skládkové učení (Třífázový dialog, Naslepo, Jeden zůstává – ostatní rotují, Puzzle);
- skupinová setkávání (Sněhová koule, Diskuzní kolečko, Diskuzní aréna, Kolotoč, Akvárium).

2) Aktivizační metody

- Volné psaní, Burza nápadů, Generátor otázek, Odvozování, Vlaštovka, Od otázky k otázce, Hodnotové škály, Pětílístek¹, Kostka, Mapa pojmů, Poslední slovo patří mně, Třídní anketa, Impromptu prezentace, Stavebnice.

3) Kognitivní metody: Čtení a analýza

- porozumění textu (Skimming, Scanning, Metoda PQRSST, Zpřeházení textu, Čtení s dotazováním, Zrcadlové čtení, Tichá pošta, Čtení s předvídáním, Hovory o četbě, Dialogický zápisník);
- rozbor a vizualizace textu (Výpisky: Kódování poznámek, Třídění myšlenek: Myšlenková mapa, Případové studie: Metoda šesti sluhů, Polemiky: Analýza pro a proti, Problémy, konflikty a krize: Analýza příčiny a následku, Strategie a plány: Situační analýza, Rozdíly a podobnosti: Srovnávací analýza, Rozhodování: Rozhodovací analýza, Posloupnosti: Časová osa, Počty, míry a váhy: Kvantitativní analýza).

4) Komunikační metody: Mluvené slovo

- komunikační dovednosti (Kladení otázek, Prezentace, Argumentace, Řešení problémů, Vyjednávání);
- skupinová prezentace (Galerie, Návštěvníci, Plakátová konference, Panelová diskuze);
- skupinové debaty (Horké křeslo, Akademická debata ve čtveřicích, Diskuzní pavučina, Ďáblův advokát, Rohy, Šest klobouků, Kulatý stůl, Ohniskové skupiny);
- zážitkové učení (Hra v roli, Simulační hra, Situační hra);
- kompoziční metody: Psaní;
- zásady akademického psaní (Logika textu, Práce s prameny);
- shrnutí (Výtah, Rešerše, Recenze);

¹ Této výukové aktivizační metodě se budu věnovat podrobněji v textu dále.

- úvaha (Argumentační esej, Esaj příčiny a následku, Strategická esej, Srovnávací esej, Rozhodovací esej, Narativní esej);
- výzkumná práce (Abstrakt, Případová studie, Akademický plakát, Závěrečná práce). (Sieglová, 2019, s. 5-8)

Další klasifikaci výukových metod, kterou jsem zvolila, je charakteristika dle autorů Maňáka a Švece, kteří popisují výukové metody v širších souvislostech. Zdůrazňují, že každý jedinec se učí jiným tempem a nabývání vědomostí je ovlivňováno několika faktory, které zde autoři zmiňují. Jedná se např. o „úroveň fyzického a psychického rozvoje žáků, zvláštnosti třídy, skupiny žáků (různá etnika), vnější podmínky výchovně-vzdělávací práce (např. geografické prostředí, hluchost okolí).“ (Maňák, Švec. 2003, s. 50).

V další části práce vyjmenuji jednotlivé metody dle klasifikace Maňáka a Švece:

1) Klasické výukové metody

- Metody slovní (vyprávění, vysvětlování, přednáška, práce s textem, rozhovor);
- Metody názorně-demonstrační (předvádění a pozorování, práce s obrazem, instruktaž);
- Metody dovednostně-praktické (napodobování, manipulování, laborování a experimentování, vytváření dovedností, produkční metody).

2) Aktivizující výukové metody

- Metody diskusí, Metody heuristické, řešení problémů, Metody situační, Metody inscenační, Didaktické hry.

3) Komplexní výukové metody

- Frontální výuka, Skupinová a kooperativní výuka, Partnerská výuka, Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků, Kritické myšlení, Brainstorming, Projektová výuka, Výuka dramatem, Otevřené učení, Učení v životních situacích, Televizní výuka, Výuka podporovaná počítačem, Sugestopedie a superlearning, Hypnopedie. (Maňák, Švec, 2003, s. 49)

Zde se vzhledem k výše uvedenému zastavím u komplexních výukových metod. Tyto metody „rozšiřují prostor výukových metod o prvky organizačních forem, didaktických prostředků a mnohem víc než předchozí skupiny metod reflektují též celkové cíle výchovy a vzdělávání“ (Maňák, Švec. 2003, s. 131). Mezi tyto metody patří např. brainstorming. „V českém překladu brainstorming znamená „bouři mozků“ nebo také „útok“ na mozek resp. na myšlení.“

(Maňák, Švec. 2003, s. 164). Tato metoda je nejvíce otevřená různorodým pocitům a ukazuje, jak každý z žáků přemýšlí odlišným způsobem. Cílem této metody je během co nejkratší doby uvést co nejvíce slov k danému tématu. Žádné z vyřčených slov není špatné, žáci mohou přednést i své originální nápady.

Další výukovou metodu, kterou bych ráda zmínila, je tzv. hypnopedie. „*Hypnopedie (z řec. hypnos = spánek) je výraz pro proces výuky, který probíhá ve stavu hypnotického spánku na základě sugestivního působení.*“ (Maňák, Švec. 2003, s. 195). Tato výuková metoda není v běžné školní praxi realizovatelná, ale je použitelná ve zvláštních kurzech, kdy dochází k upevňování učiva těsně před spánkem. „*V přípravě na důležitou zkoušku nebo náročný výkon se osvědčuje zaměřit se před usnutím na obsah učiva, které se v době spánku působením podvědomí utřídí, ujasní a upevní.*“ (Maňák, Švec 2003 s. 196).

Všechny tyto metody jsou založené na propojení tvořivého přístupu s komplexním myšlením.

Z aktivizačních výukových metod bych zmínila schéma s názvem „Pětílístek“, která mě osobně velmi zaujalo svým principem. Podstatou je vymyslet a napsat do pěti řádků k zadanému tématu to nejvíce podstatné, co žáky napadne. Abychom to lépe pochopili, uvedu konkrétní příklad a to slovo *jaro*. Do prvního řádku žáci napíší jednoslovný popis námětu, tedy *jaro*. Druhý řádek bývá většinou složen ze dvou přídavných jmen, v tomto případě by se mohlo jednat například o slova *slunné* a *kvetoucí*. Třetí řádek vyjadřuje třemi slovesy děj/činnost námětu tedy například *hřeje*, *probouzí* a *lehtá*. Čtvrtý řádek je věta o čtyřech slovesech: *Na jaře rozkvétají květiny*. Poslední řádek je věnován jednoslovné asociaci nebo synonymu k námětu – *Velikonoce*. (Kyncl, online, 2013)

Toto schéma mi připadá pro žáky pátých ročníků vhodné, a to i vzhledem k tomu, že si žáci mohou pětílístky mezi sebou vyměnit a navzájem si vysvětlit, proč a jaká slova napsali. Zejména pro výuku přídavných jmen shledávám tuto metodu jako velmi podnětnou. Žáci si mohou vytvořené pětílístky navzájem přečíst a vést o nich diskuzi.

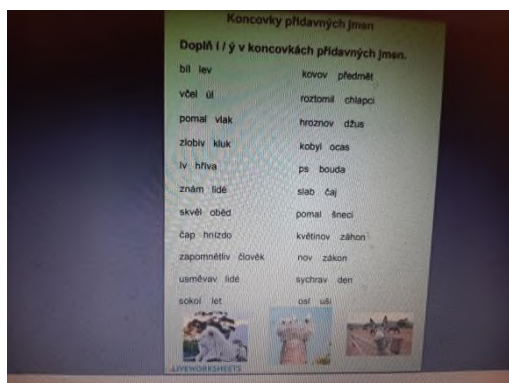
Další metoda, která stojí za zmínku, je metoda televizní výuky, ve které se učivo zprostředkovává formou obrazového a zvukového signálu. V našich končinách tomuto skvěle poslouží například jedna ze stanic České televize s názvem ČT EDU (edu.ceskatelevize.cz, online, 2021). Na těchto stránkách jsou dostupná videa, která můžeme pouštět dětem na interaktivní tabuli nebo počítači. Dle sdělení vedoucího redaktora ze zpravodajství ČT pana PhDr. Luboše Rosí, budou i nadále webové stránky zachovány a inspirující materiály tak zůstanou online k dispozici.

Závěrem této kapitoly bych ráda zmínila metodu, která je mezi žáky velmi oblíbená, a to výuka s pomocí počítačů, tabletů a dalších chytrých zařízení. Je jasné, že s využitím dnešních technologických inovací bude oblíbenost této metody vzrůstat. Zejména v době distanční výuky byly tyto postupy preferovány a staly se tak pro žáky příjemným zpestřením. Za výhody online prostředí považují například to, že žáci byli rozdělováni do týmů v internetovém prostředí MS Teams, kde pracovali ve dvojicích či ve skupinách, tento způsob byl pro děti atraktivní. Je pochopitelné, že toto digitální prostředí bylo pro většinu pedagogů zpočátku neznámé a tím i velmi složité, ale postupem času jsme si začali uvědomovat i výhody, které tato on-line forma přináší.

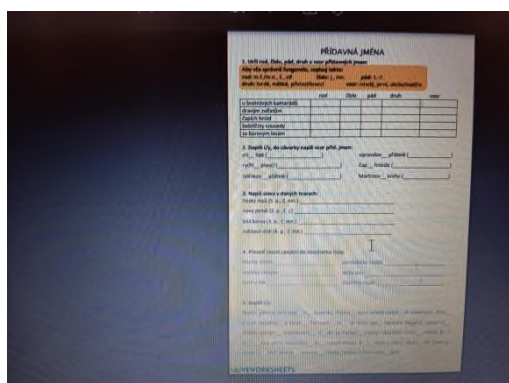
7. Pracovní listy, cvičení a hry, metodické pracovní listy

Pracovních listů například i na internetu je spousta. Výborně tomu takřka ve všech jazykových mutacích slouží např. server www.liveworksheets.com (online, 2021), kde můžeme i v češtině najít spoustu cvičení týkajících se procvičování nejen přídavných jmen (některé z nich uvádím jako součást příloh). Tato cvičení se týkají zejména koncovek přídavných jmen, a to jak tvrdých, tak měkkých, ale slouží i k procvičování jednotného i množného čísla ve spojení přídavných a podstatných jmen, stejně jako ke stupňování přídavných jmen nebo nácviku přivlastňovacích přídavných jmen. Většina z těchto zdrojů je spolehlivá i praktická a snadno si můžeme tato cvičení stáhnout nebo vytisknout a použít je s dětmi při výuce odpovídajícího učiva.

Zdroj: liveworksheets.com

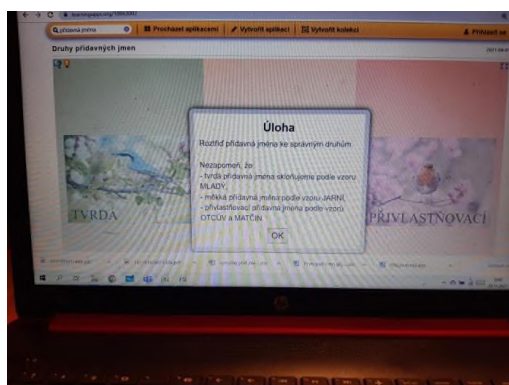
Zdroj: [liveworksheets.com](https://www.liveworksheets.com)

Zdroj: [liveworksheets.com](https://www.liveworksheets.com)

Zejména pro interaktivní výuku pak slouží stránky www.wordwall.net (online, 2021), kde si může uživatel (zpravidla pedagog) vytvořit účet a snadno poté sdílet s dětmi sedících před počítači nebo tablety některá instruktážní videa, která slouží k výuce podobně tematicky zaměřených oblastí, jaké jsem popsala již výše. A jak jsem už také uvedla, tyto stránky vyžadují přihlášení nebo propojení s některou ze sociálních sítí, takže zdroje by měly být vyhrazeny čistě pro ty, které tato oblast zajímá. Navíc může každý uživatel nahrávat a vytvářet i vlastní materiály, které jsou zpravidla kontrolovány a autorizovány více či méně zasvěcenými tutory. Proto by se nemělo stávat, že by server obsahoval nekvalitní nebo nerelevantní materiály, a je fakt, že mezi učiteli i mezi dětmi jsou tyto stránky značně vyhledávané a oblíbené, tedy i využívané zejména pro praktickou výuku a procvičování. Tato interaktivní cvičení jsou navíc vedena spíše zábavnou a nenucenou formou, takže každé dítě zcela jistě zaujmou.

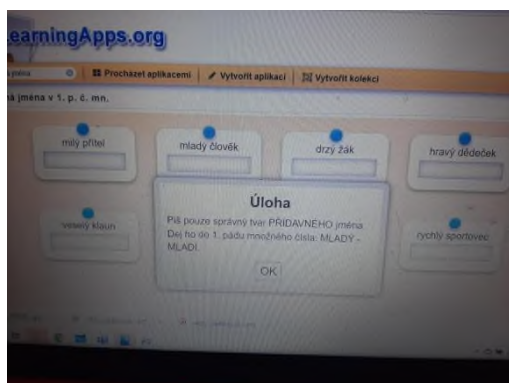
Ještě snad propracovanější internetovou doménou v tomto smyslu jsou stránky www.learningsapp.com (online, 2021), které se skládají hned z několika sekcí, a to elektronické edukace, on-line kurzů, interaktivních lekcí, synchronního vyučování, studentských úloh, akademických e-knih a on-line testů. Tyto stránky jsou celkově zaměřeny spíše na formu nejrůznějších didaktických her, prostřednictvím níž žáci procvičují tematickou oblast, která je zrovna zajímavá, takže jejich hlavní důraz je kladený na zábavnou formu, prostřednictvím níž si děti ale ukládají i užitečné informace, tedy jedná se o jakousi školu hrou ve 21. století. Samozřejmě, že záleží na konkrétním cvičení, resp. hře, která může být tu a tam i méně kvalitní nebo naopak více než přínosná a dostačující. Pak už záleží na vlastní selekci učitele, jak se k projektu postaví a které výukové materiály vybere do svého vyučovacího programu. Platí to samozřejmě pro všechny tři domény, které jsem tady jako zdroj pro doplňující práci v digitálním století uvedla. Ještě doplním, že všechny tři servery pracují jak ve svém názvu, tak i v základním nastavení stránek v jazyce anglickém, ale snadno se dá u všech z nich přenastavit i čeština nebo odpovídající vyhledávání v českém jazyce.

Zdroj: learningsapp.com

Zdroj: learningsapp.com

Zdroj: learningsapp.com

Ostatní užitečné odkazy pro interaktivní výuku jsem uvedla již v kapitole 2.2, a proto považuji již za zbytečné je zde znovu opakovat.

Připojuji dva metodické pracovní listy, které vycházejí z mé pedagogické praxe a z učebnic a ze zdrojů, které jsem prostudovala. Vybraná zahrnutá cvičení jsem aplikovala ve své pedagogické praxi při distanční výuce a na základě hodnocení úspěšnosti žáků při jejich řešení jsem vybrala taková cvičení, která vyhovují následujícím kritériím:

- jsou srozumitelná pro žáky a žáci neměli problém s jejich pochopením
- jsou pro žáky atraktivní a lépe vyhovují moderním trendům výuky (PC prostředí, interaktivní prostředí)
- pomohly k lepšímu osvojení učiva

Metodický pracovní list č 1 – přídatná jména tvrdá

Tabulka č. 10: Základní údaje k metodickému listu č. 1

TÉMA:	PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVRDÁ
Typ vyučovací hodiny:	Vyučovací hodina – distanční výuka v prostředí MS Teams
Očekávané výstupy:	Žák zdůvodňuje a píše správně i/y v koncovkách přídatných jmen tvrdých
Výukové cíle:	Procvičit koncovky přídatných jmen tvrdých
Organizační forma:	Skupinová práce při distanční výuce
Pomůcky:	Pokyny zaslané do chatu, online aplikace

Pro přehlednost v metodickém listu uvádím přehled aktivit s časovým harmonogramem.

Tabulka č. 11: Harmonogram výuky

AKTIVITA	PŘEDPOKLÁDANÝ ČAS
Zopakování učiva, co jsou přídatná jména a co	5 minut

vyjadřují. Žáci uvedou, jak se poznají přídavná jména tvrdá.	
Rozdělení do čtyřčlenných skupin, sdílení textu na obrazovce a do chatu	5 minut
Skupinová práce – online aplikace wordwall.net	5 minut
Skupinová práce – online aplikace wordwall.net	5 minut
Skupinová práce – online aplikace learnings.org	5 minut
Reflexe	5 minut
Celkem	30 minut (dle doporučení MŠMT)

Konkretizace metodického postupu ve vyučovací hodině

Motivace – děti seznámíme s tím, že budou mít možnost si hrát jako při počítačové hře. Následuje rozdělení do čtyřčlenných skupin (dle uvážení, rozdělení v MS Teams do týmů - náhodné či cílené), kdy žáci mají možnost si tým dle vlastního uvážení pojmenovat.

Následně sdělíme text, po vyřešení žáci pošlou text s podtrhanými přídavnými jmény paní učitelce do chatu v aplikaci MS Teams. Žáci mají možnost do chatu otázky, pokud by něčemu nerozuměli

Sdílený text - Vyhledej přídavná jména

O staré Praze

Karel IV. pozval sobě kdysi na pražském hradě arcibiskupa Arnošta z Pardubic, nejvyššího kancléře, purkrabí Českého království a jiné znamenité pány české a dvořany, též některé mistry učeností slovutné, mezi nimi také svého hvězdáře. Seděl s nimi v nádherné síni, jejíž dřevěný strop byl vyzdoben řezbami, malbou i zlacením, jejíž stěny byly pokryty vzácnými čalouny francouzské práce, za stolem, na němž v záři hojných voskovic lesklo se a blýštělo zlaté a stříbrné náčiní, talíře, číše a konvice překrásných tvarů a ozdob. (Jirásek: Staré pověsti české)

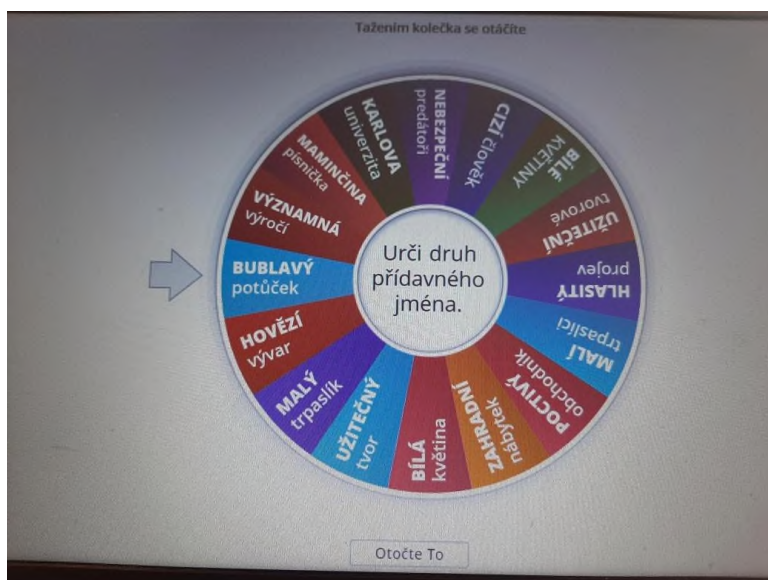
Dále je žákům do chatu poslán další úkol. Jedná se o hru v aplikaci wordwall.net. Hry v aplikaci wordwall.net je možné po zadání přihlašovacích údajů užívat zdarma. Byla vybrána zábavná hra, kdy žáci mají kliknout na krtka s přídavným jménem. Druhý krtěk vylézá a zobrazují se na něm podstatná jména.

Žáci si ve virtuálním týmu předávají slovo.

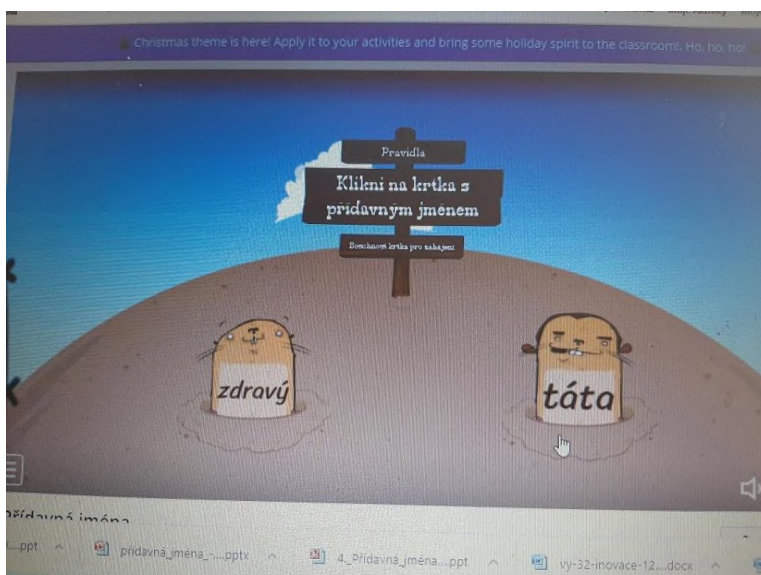
<https://wordwall.net/cs/resource/14543516/p%C5%99%C3%ADdavn%C3%A1-jm%C3%A9na>

Poté do chatu zasíláme další hru v aplikaci wordwall.net. Žáci stále pracují v týmu a předávají si slovo. Žáci točí kolem štěstí a vyhledávají přídatná jména tvrdá.

<https://wordwall.net/cs/resource/12707430/p%C5%99%C3%ADdavn%C3%A1-jm%C3%A9na>

Následuje do chatu poslaná hra z aplikace www.learningapps.org, žáci v prostředí koňských dostihů soutěží opět ve stanovených virtuálních týmech. Hry v aplikaci learningapps.org je možné po přihlášení využívat zdarma. Hra v aplikaci žákům přiblíží prostředí koňských dostihů. Je možné ji hrát jednotlivě a předávat si slovo. Následně je možné hru aplikovat ve dvojicích.

Po rozpuštění týmů následují kontrolní otázky: Jak se pozná přídavné jméno tvrdé? Jaké vzory pro přídavná jména tvrdá máme?

Závěrečná reflexe: Společné vyplnění hodnotícího dotazníku na sdílené interaktivní tabuli (jelikož se převážně v hodině spolupracovalo formou práce ve skupinkách, tak hodnocení je za jednotlivé skupiny ne za jednotlivce).

Hodnocení společné práce napsané paní učitelkou na sdílené interaktivní tabuli:

Jak jsme pracovali ve skupině:

Poslouchali jsme se navzájem?

Střídali se při práci všichni?

Pomáhali jsme si navzájem?

Plnili jsme zadaný úkol?

Stihli jsme vše, co jsme měli v plánu?

Věci, na kterých budeme muset ještě zapracovat – vyjmenuj:

Shrnutí a zhodnocení cíle hodiny:

Cíl hodiny byl zcela splněn – žáci pracovali výborně a efektivně, práce je velmi bavila díky online hrám a práci ve virtuálních skupinkách, vzájemně si pomáhali, takže nikdo do chatu nepsal otázky. Tato forma se ukázala být vysoce efektivní pro upevnění učiva (slabší se učí od rychlejších žáků) a zároveň rychlejší žáci jsou ohleduplní ke slabším a dávají jim dostatečný prostor. Při distanční výuce jsme si ověřili, že je možné v tomto stylu výuky efektivně pracovat. Hodnocení žáků bylo kladné, vybrané metody se jim líbily a díky online hrám se jim výuka líbila.

Metodický pracovní list č 2 – přídavná jména měkká

Tabulka č. 12: Základní údaje k metodickému listu č. 2

TÉMA:	PŘÍDAVNÁ JMÉNA MĚKKÁ
Typ vyučovací hodiny:	Vyučovací hodina – distanční výuka v prostředí MS Teams
Očekávané výstupy:	Žák zdůvodňuje a píše správně i/y v koncovkách přídavných jmen měkkých
Výukové cíle:	Procvičit koncovky přídavných jmen tvrdých
Organizační forma:	Skupinová práce při distanční výuce
Pomůcky:	Pokyny zaslané do chatu, online aplikace

Pro přehlednost v metodickém listu uvádím přehled aktivit s časovým harmonogramem.

Tabulka č. 13: Harmonogram výuky

AKTIVITA	PŘEDPOKLÁDANÝ ČAS
Zopakování učiva, co jsou přídavná jména a co vyjadřují. Žáci uvedou, jak se poznají přídavná jména měkká.	3 minuty
Rozdělení do čtyřčlenných skupin, sdílení textu na obrazovce a do chatu	5 minut
Skupinová práce – online aplikace wordwall.net	4 minuty
Skupinová práce – online aplikace wordwall.net	3 minuty
Skupinová práce – online aplikace liveworkseets.com	10 minut
Reflexe	5 minut
Celkem	30 minut (dle doporučení MŠMT)

Konkretizace metodického postupu ve vyučovací hodině

Motivace – děti seznámíme s tím, že budou mít možnost si hrát jako v džungli při počítačové hře. Následuje rozdělení do čtyřčlenných skupin (dle uvážení, rozdělení náhodné či cílené), kdy žáci mají možnost si tým dle vlastního uvážení pojmenovat.

Následně sdílíme text, po vyřešení žáci posílají text s podtrhanými přídavnými jmény do chatu v aplikaci MS Teams. Žáci mají možnost do chatu klást otázky, pokud by něčemu nerozuměli

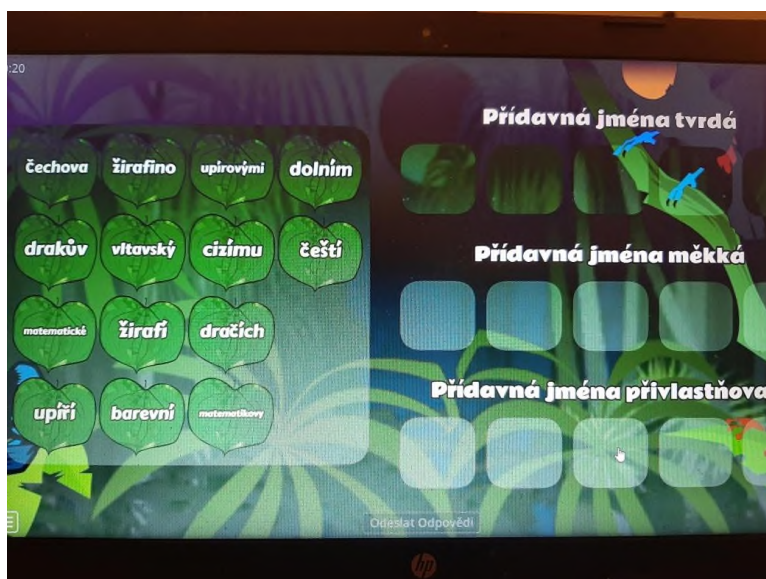
Sdílený text - Vyhledej přídavná jména měkká a podtrhni je

Chutě u nás doma

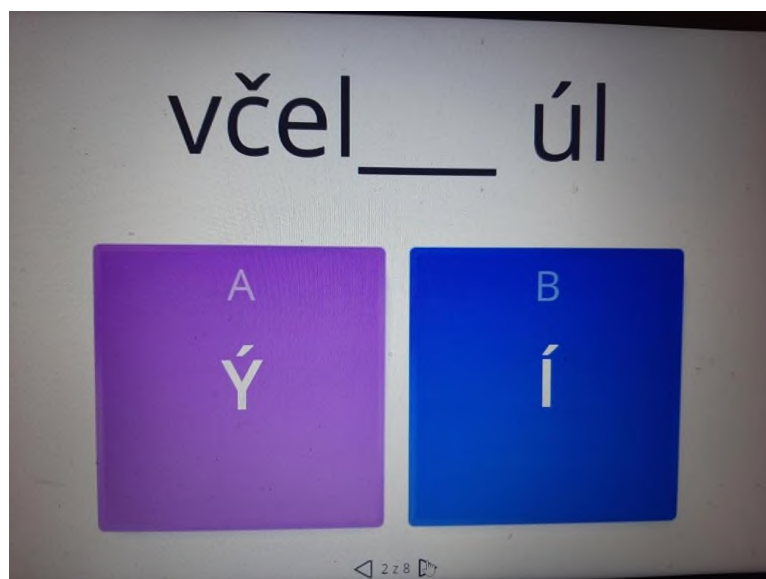
Hovězí vývar s nudlemi máme všichni moc rádi. Rybí polévku uvaří maminka jen na Vánoce. Husí pečínku míváme také jen dvakrát za rok. O víkendech střídáme různá jídla. Kuřecí řízek nebo přírodní žebírko chutná také celé rodině. Zrovna tak si skoro každé ráno všichni pochutnáváme na chlebu s máslem a včelím medem.

Poté jsou žákům zaslány další hry v aplikaci wordwall.net. Žáci stále pracují v týmu a předávají si slovo. Žáci se ocitli v džungli a mají vyhledat přídavná jména měkká, možná i další druhy přídavných jmen, pokud si troufnou. V další hře u přídavných jmen měkkých určují koncovku a zdůvodňují ji. Poté točí kolem štěstí a vyhledávají přídavná jména měkká.

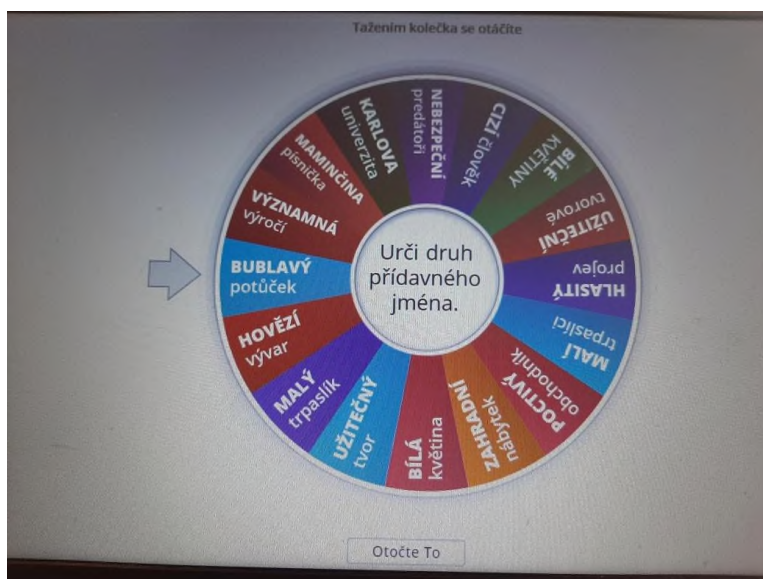
<https://wordwall.net/cs/resource/10370723/p%C5%99%C3%ADdavn%C3%A1-jm%C3%A9na-druhy>

<https://wordwall.net/cs/resource/10933241/m%C4%9Bkk%C3%A1-p%C5%99%C3%ADdavn%C3%A1-jm%C3%A9na>

<https://wordwall.net/cs/resource/12707430/p%C5%99%C3%ADavn%C3%A1-jm%C3%A9na>

Poté je poslán pracovní list z aplikace liveworkseets.com a žáci ho interaktivně ve skupinách vyplňují a zdůvodňují. Poté mají možnost kontroly, ukáže se jim bodový součet.

1. Vyber z tabulky všechna přídavná jména.

pět	pod	spívat si	příjemné	ach
srdečný	slabě	odpočinková	který	pracuje
plave	zimní	ale	desátý	níc
ano	bác	já	tetin	dědečkův

2. Spoj vhodné přídavné jméno s podstatným jménem.

rastomně	nůl	
pyšná	mínce	
odvážný	nůl	
kovová	stěně	
ostrý	průsečna	
vánoční	oběva	
dědečková	rytí	

3. Vyber přídavná jména, která se skládají podle vzoru mladý.

narozeninový	sluneční	bebičóna
slavnostní	grudky	letní
moudrý	střícův	slaný

4. Vyber správná tvrzení.

Přídavná jména řadíme mezi chebné slovní druhy.
Přídavná jména neřadíme mezi chebné slovní druhy.
Přídavná jména rozdělujeme na tvrdé, měkké a přídavné.
Přídavná jména dělíme na tvrdé, měkké a přídavné.
Vzor tvrdých přídavných jmen je starý.
Vzor měkkých přídavných jmen je mladý.
Přídavná jména označují vlastnosti lidí, zvířat, věcí, vlastností a dějů.
Přídavná jména označují vlastnosti lidí, zvířat, věcí, vlastností a dějů.

Žáci posílají vypracované cvičení do chatu. Poté po rozpuštění týmů následují kontrolní otázky: Jak se pozná přídavné jméno měkké? Jaké vzory pro přídavná jména měkká máme?

Závěrečná reflexe: Společné vyplnění hodnotícího dotazníku na sdílené interaktivní tabuli (jelikož se převážně v hodině spolupracovalo formou práce ve skupinkách, tak hodnocení je za jednotlivé skupiny ne za jednotlivce).

Hodnocení společné práce sdílené na interaktivní tabuli:

Jak jsme pracovali ve skupině:

Poslouchali jsme se navzájem?

Střídali se při práci všichni?

Pomáhali jsme si navzájem?

Plnili jsme zadaný úkol?

Stihli jsme vše, co jsme měli v plánu?

Věci, na kterých budeme muset ještě zapracovat – vypiš:

Shrnutí a zhodnocení cíle hodiny: Cíl hodiny byl splněn – žáci pracovali výborně, práce je velmi bavila díky online hrám a práci ve virtuálních skupinkách, vzájemně si pomáhali, takže nikdo do chatu nepsal otázky.

Při distanční výuce jsme si ověřili, že je možné pracovat ve skupinách, hodnocení žáky bylo kladné, vybrané didaktické metody se žákům líbily a celkově kladně hodnotili výuku zejména díky online hrám, děti si ani neuvědomovaly, že se učí.

Závěr a doporučení pro praxi

Nedílnou součástí českého jazyka je znalost přídavných jmen. Toto učivo je pro žáky náročné a vyžaduje dlouhodobé opakování ve výuce. Pro lepší osvojení učiva a lepší motivaci žáků je vhodné zařazovat moderní prvky výuky.

Na základě vlastního pozorování a aplikace vybraných cvičení z doporučených zdrojů pro výuku jsem identifikovala rozdíly v přístupu žáků. Při využití tradičních cvičení byli žáci méně motivováni a brali výuku jen jako nudné učivo, tomu odpovídaly i jejich horší výsledky. Při aplikaci moderních a interaktivních metod výuky se jejich motivace a nadšení zvýšilo, a přestože se jednalo o tytéž mluvnické jevy, dosahovali lepších výsledků a znalostí.

Cílem mé závěrečné práce bylo zhodnotit výuku přídavných jmen a zhodnotit vybrané učebnice, které se používají při výuce. Dílčím cílem bylo aplikovat vybraná cvičení ve vlastní výuce a na základě pozorování navrhnout pracovní listy, které budou splňovat požadavky na moderní výuku.

Pro naplnění cílů jsem nejprve vyhledala učebnice, které se v současné době využívají při výuce přídavných jmen, dále jsem vyhledala online zdroje, které mohou být dále využity při výuce (i při distanční výuce). Vybraná cvičení jsem aplikovala ve své pedagogické praxi a na základě pozorování chování žáků ve výuce a vyhodnocení jejich úspěšnosti při vyučovacím procesu, jsme vybrala cvičení, které nejlépe odpovídají moderním prvkům.

Na základě těchto zjištění jsem vytvořila vlastní pracovní listy, které navázaly na moderní trendy výuky. Konkrétně tyto pracovní listy využívají aktivizační metody, metody skupinové práce a práce ve dvojicích. Při průběžném ověřování znalostí jsem posoudila i jednotlivé výukové zdroje na základě vlastních kritérií.

Dle zpětné vazby žáků bylo zřejmé, že mnou vytyčený cíl byl splněn. Žáky hodiny bavily a na výuku přídavných jmen se těšili. Velmi je motivovalo, že mohou ve výuce využívat aktivizační metody, zejména rozdělení do vlastních týmů s netradičními názvy a mohou používat servery, které jim pro jejich zkušenosti s hraním počítačových her, byly blízké a byly pro ně zábavné. Celou dobu výuky měli vlastně pocit, že si hrají, i když se učili přídavná jména v každém úkolu.

Seznam použitých bibliografických zdrojů

BLÁHOVÁ, Renata. *Literatura pro 1. ročník středních škol: zkrácená verze*. Brno: Didaktis, 2011. ISBN 978-80-735-8182-4.

ČECHOVÁ, Marie, STYBLÍK, Vlastimil. *Didaktika češtiny*, Praha: SPN, 1989. ISBN 80-04-22439-3.

DOLEŽALOVÁ, Alena Bára. *Český jazyk 5 učebnice pro 5. ročník základní školy*. Brno: Nová škola, 2017. Duhová řada. ISBN 978-80-7289-907-4.

HAUSER, Přemysl, ONDRÁŠKOVÁ, Karla. *Základy didaktiky českého jazyka pro 1. stupeň ZŠ*. Brno: Masarykova univerzita, 1991. ISBN 978-80-210-0239-5.

HAVRÁNEK, Bohuslav, JEDLIČKA, Alois. *Stručná mluvnice česká*. Praha: SPN, 1966. ISBN 14-152-80.

HORÁČKOVÁ, Miroslava, HUDÁČKOVÁ, Petra, KOŠTÁK, Jaromír, KULHAVÁ, Martina, NEČASOVÁ, Romana. *Český jazyk pro pátý ročník základní školy*. Brno: Didaktis, 2007. ISBN 978-80-7358-071-1.

HORÁČKOVÁ, Miroslava, STAUDKOVÁ, Hana, ŠTROBLOVÁ, Jana. *Český jazyk pro pátý ročník*. Vydání čtvrté. Všeň: Alter, 2019. ISBN 978-80-7245-369-6.

HOŠNOVÁ, Eva, BURIÁNKOVÁ, Milada, DVOŘÁKOVÁ, Zdeňka. *Český jazyk 5 pro základní školy*. Praha: SPN, 2014. ISBN 978-80-7235-453-5.

HUBÁČEK, Jaroslav a kol. *Český jazyk pro studující učitelství v 1.- 4. ročníku základní školy*. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-23958-7.

HUBÁČEK, Jaroslav et al. *Cvičné texty ke studiu českého jazyka*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1989. ISBN 80-7042-000-6.

HUBÁČEK, Jaroslav, JANDOVÁ, Eva, SVOBODOVÁ, Jana. *Čeština pro učitele*. Opava: Vademecum, 1998. ISBN 80-86041-30-1.

HUBÁČEK, Jaroslav, JANDOVÁ, Eva, SVOBODOVÁ, Jana. *Čeština pro učitele*. Opava: Vademecum, 2002. ISBN 978-80-860-4133-9.

KOSOVÁ, Jaroslava, BABUŠOVÁ, Gabriela, RYKROVÁ, Lenka, VOKŠICKÁ, Jitka. *Český jazyk: pro 5. ročník základní školy*. Plzeň: Fraus, 2011. ISBN 978-80-7238-960-5.

KVAPILOVÁ BRABCOVÁ, Radoslava. *Didaktika českého jazyka pro studující učitelství na 1. stupni ZŠ*. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-24251-0.

MAŇÁK, Josef, ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MIKULENKOVÁ, Hana. *Český jazyk 5*. Olomouc: Prodos, 2008. ISBN 978-80-7230-217-8.

MELICHAR, Jiří, STYBLÍK, Vlastimil. *Český jazyk – přehled učiva základní školy*. Praha: Fortuna. 1994. ISBN 80-7168-130-X

SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy, didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

STYBLÍK, Vlastimil. *Český jazyk pro 5. ročník základní školy: pracovní sešit*. Praha: SPN. 2002. ISBN 80-7235-165-6.

STYBLÍK, Vlastimil. *Základní mluvnice českého jazyka*. Praha: SPN. 2004. ISBN 80-7235-018-8.

SVOBODOVÁ, Jana. *Didaktika českého jazyka s komunikačními prvky: počáteční fáze výuky mateřštiny*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7042-300-5.

VÍŠKA, Václav. *Vybrané aktivizující metody výuky v hodinách českého jazyka na ZŠ*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-015-3.

Seznam použitých webových zdrojů

ČT EDU. [online] 2021. Dostupné z: <<https://edu.ceskatelevize.cz/video/5719-ucitelka-5-tr-pridavna-jmena>>

ČT EDU. [online] 2021. Dostupné z: <<https://edu.ceskatelevize.cz/video/5814-ucitelka-5-tr-procvicujeme-psani-pridavnych-jmen>>

ČT EDU. [online] 2021. Dostupné z: <<https://edu.ceskatelevize.cz/video/5909-ucitelka-5-tr-pridavna-jmena-privlastnovaci>>

KYNCL, Libor. *Metody RWCT*. [online] 2013. Dostupné z: <<https://liborkyncl.estranky.cz/clanky/metody-rwct/petilistek.html>>

Learnings App. [online] 2021. Dostupné z: <www.learningsapp.com>

Live Work Sheets. [online] 2021. Dostupné z: <www.liveworksheets.com>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. [online] Praha, 2017. Dostupné z: <www.msmt.cz>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. [online] Praha, 2021. Dostupné z: <<https://nadalku.msmt.cz/cs/vzdelavaci-zdroje/prurezove/ucitelka/cestina/4-5-rocnik>>

Online cvičení. [online] 2021. Dostupné z: <<https://onlinecviceni.cz>>

Online cvičení. [online] 2021. Dostupné z: <https://www.onlinecviceni.cz/exc/pub_list_exc.php?action=show&class=5&subject=%C4%8Cesk%C3%BD%20jazyk&search1=02.+P%C5%99%C3%ADdavn%C3%A1+jm%C3%A9na#selid>

Respekt neboli. *Pětílístek*. [online] 2021. Dostupné z: <<http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/petilistek>>

Sevt. [online] 2021. Dostupné z: <<https://www.sevt.cz/produkt/deskova-didakticka-hra-pridavna-jmena-32216092860/>>

SVĚRÁK, Zdeněk, UHLÍŘ, Jaroslav. *Ninini*. YouTube [online] 2018. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KTV2m6_kDwk>

Učitelé učitelům. [online] 2021. Dostupné z: <<https://uciteleucitelum.cz/?combine=p%C5%99%C3%ADdavn%C3%A1%20jm%C3%A9na>>

Učitelnice. [online] 2021. Dostupné z: <<https://www.ucitelnice.cz/>>

Umíme česky. [online] 2021. Dostupné z: <<https://www.umimecesky.cz/cviceni-pridavna-jmena>>

Word Wall. [online] 2021. Dostupné z: <www.wordwall.net>

Zodpovědná výuka. [online] 2021. Dostupné z: <<https://www.zodpovednavyuka.cz/>>

Seznam příloh:

Hra 1:	Přídavná jména tvrdá
Hra 2:	Skloňování přídavných jmen tvrdých rodu mužského
Hra 3:	Skloňování přídavných jmen tvrdých rodu ženského
Hra 4:	Skloňování přídavných jmen tvrdých rodu středního
Hra 5:	Rozliš přídavné jméno měkké a tvrdé
Hra 4:	Rozliš přídavné a podstatné jméno
Hra 6:	Rozliš na podstatné a přídavné jméno

HRA 1: PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVRDÁ

- kartičky s přídatnými jmény vytiskneme a můžeme i zalaminovat
- dáme kartičky na koberec nebo hrajeme ve dvojicích v lavici
- žák skloňuje přídatné jméno, může vyskloňované přídatné jméno napsat
- skloňuje v různých rodech

ŽÍZNIVÝ	SVĚTLÝ	BOSÝ
ZNÁMÝ	PARDUBICKÝ	SLUNEČNÝ
MALIČKÝ	MORAVSKÝ	ČESKÝ
HRADECKÝ	OLOMOUCKÝ	MĚSTSKÝ
PRAŽSKÝ	DŘEVĚNÝ	KLIDNÝ
HORSKÝ	ANGLICKÝ	VOUSATÝ
BLÍZKÝ	KRÁTKÝ	DLOUHÝ

HRA 2: SKLOŇUJEME PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVRDÁ RODU MUŽSKÉHO

- každý žák dostane tabulku a hledá, jestli je na tabulce něco divného
- žák zjistí, že je tabulka pomíchaná
- řekneme žákům, aby tabulku rozstříhali na políčka a přiřazují správné tvary dle pádů k číslu jednotnému a množnému
- můžeme hrát i ve dvojicích, kdy jeden z žáků třeba políčka pomíchá a druhý žák má najít, kde je chyba

1.p	rod mužský	číslo jednotné	číslo množné
2. p.	mladé (koně, domy)	mladý (dům)	mladým
3. p.	mladý	mladých	mladém
4. p.	mladé (domy)	mladí (koně)	mladými
5. p.	mladým	mladý (kůň, dům)	mladých
6. p.	mladého	mladé (domy)	mladému
7. p.	mladí (koně)	mladého (koně)	

HRA 3: SKLOŇUJEME PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVRDÁ RODU ŽENSKÉHO

- každý žák dostane tabulku a hledá, jestli je na tabulce něco divného
- žák zjistí, že je tabulka pomíchaná
- řekneme žákům, aby tabulku rozstříhali na políčka a přiřazují správné tvary dle pádů k číslu jednotnému a množnému
- můžeme hrát i ve dvojicích, kdy jeden z žáků třeba políčka pomíchá a druhý žák má najít, kde je chyba

1. p.	rod ženský	číslo jednotné	číslo množné
2. p.	mladou	mladá (žena)	mladé
3. p.	mladé	mladých	mladým
4. p.	mladou	mladé (ženy)	mladá
5. p.	mladými	mladé	mladých
6. p.	mladé	mladé	
7. p.			

Hra 4: SKLOŇUJEME PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVRDÁ RODU STŘEDNÍHO

- každý žák dostane tabulku a hledá, jestli je na tabulce něco divného
- žák zjistí, že je tabulka pomíchaná
- řekneme žákům, aby tabulku rozstříhali na políčka a přiřazují správné tvary dle pádů k číslu jednotnému a množnému
- můžeme hrát i ve dvojicích, kdy jeden z žáků třeba políčka pomíchá a druhý žák má najít, kde je chyba

1. p.	rod střední	číslo jednotné	číslo množné
2. p.	mladé	mladá	mladé
3. p.	mladým	mladá	mladém
4. p.	mladým	mladé	mladými
5. p.	mladého	mladých	mladá
6. p.	mladá	mladému	
7. p.			

HRA 5: ROZLIŠUJEME PŘÍDAVNÁ JMÉNA MĚKKÁ A TVRDÁ

hrajeme ve dvojicích nebo ve skupinách

- přídavná jména na kartičkách vytiskneme a pro větší trvanlivost můžeme laminovat

- na zem položíme cedulky s nápisem: přídavná jména měkká a přídavná jména tvrdá. Žáci kartičky zamíchají a každý žák si vytáhne jednu kartu a položí ji do správného sloupce, dbáme zejména na správný algoritmus určování přídavných jmen:

např kartička: psí tlapy, žák řekne: Jedna tlapa. Jaký? Psí. Jaká? Psí. Jaké? Psí. Žák určí, že je to přídavné jméno měkké.

Např kartička: veselí sloni. Jaký? Veselý. Jaká? Veselá. Jaké? Veselé. Žák určí, že je to přídavné jméno tvrdé.

MĚKKÉ	TVRDÉ	lví smečky
veselí sloni	rybí šupiny	motýlí křídla
žabí kvákání	šakalí vytí	oslí nohy
hovězí maso	veselí lidé	hladoví lvi
veselí muži	bílí hráči	pomalí dělníci
milí sourozenci	špinaví psi	známí kamarádi
noví žáci	telecí řízky	špinaví medvědi
beraní rohy	psí tlapy	

HRA 6: ROZLIŠUJEME SLOVNÍ SPOJENÍ NA PŘÍDAVNÁ JMÉNA A PODSTATNÁ JMÉNA

- hrajeme ve dvojicích nebo ve skupinkách
- přídatná jména můžeme vytisknout a rozstříhat na kartičky, eventuálně laminovat
- na zem či na lavici položíme připravenou cedulku s nápisem: přídatná jména a podstatná jména
- kartičky položíme např. na zem, každý žák si vezme kartičku a dává ji do správného sloupce. Hrajeme-li ve dvojici v lavici, tak si žáci navzájem zkontrolují.

cukrářovi bratři	text o cukrářovi	bratřovi sourozenci
o bratřovi	o Jirkovi	Jirkovi rodiče
otcovi přátelé	povídej o otcovi	Petrovi spolužáci
čtu o Petrovi	studentovi spolupracovníci	o studentovi
o sedlákovi	sedlákovi koně	Dominikovi psi
o Dominikovi	sousedovi zedníci	o sousedovi
malířovi bratři	o malířovi	Ctiradovi králíci
o Ctiradovi	Davidovi kamarádi	text o Davidovi